

मंत्र समुपदेशनाचा

नवा दिवस, नवी आशा

अंक ३ रा

१ मार्च, २०२२

या अंकात वाचा -----

गुरु संदेश, कायदा क्षेत्रातील करीयर संधी, MBA/MMS अभ्यासक्रम आरोग्यसेवेचा कणा: परिचारिका, कोरोनानंतरची शाळा आणि मुलांची मानसिकता, करिअरचा मंत्र नवा, सर्जनशील लेखक कसे व्हावे? आणि उपक्रमशील शाळा सी. डी. बर्फीवाला हायस्कूल.

महाराष्ट्रातील शिक्षक समुपदेशकांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन तथा समुपदेशन करण्यासाठी समर्पित केलेले एकमेव मराठी ऑनलाइन मासिक 'मंत्र समुपदेशनाचा.' शिक्षक, समुपदेशक आणि लेखकांचे लेखातील विचार हे त्यांनी स्वतः व्यक्त केलेले आहेत. सदरहू लेखांचे पुनर्मुद्रण करताना लेखकांची तसेच संपादक मंडळाची मान्यता घेणे अनिवार्य आहे.

संपादक मंडळ

- सुदाम कुंभार,
निवृत्त प्राचार्य तथा समुपदेशक
- शरद शिंपी, शिक्षक समुपदेशक
- जयवंत कुलकर्णी, शिक्षक समुपदेशक

प्रकाशन स्थळ :

ए/६०१ हर्षगिरी, शिवल्लभ क्रॉस रोड,
दहिसर (पूर्व) मुंबई ४०००६८
येथून प्रकाशित करण्यात आले.
संपर्क : 9833414992

विशेष आभार : सर्व चित्रमय संदेश व शैक्षणिक संदेश डॉ. उमेश प्रधान

लेखक/शिक्षक/सर्व शिक्षण प्रेमी/समुपदेशकांना आवाहन

या मासिकासाठी लेखक म्हणून आपण स्वेच्छेने आपले योगदान देऊ इच्छित असाल तर-

- १) आपले लेख शिक्षक, विद्यार्थी आणि पालकांना अनुलक्षून वर्ड फाइलमध्ये असावेत.
- २) विविध व्यवसायाभिमुख अभ्यासक्रम किंवा समुपदेशन यावर आधारित किंवा आपले समुपदेशन, मार्गदर्शनपर शाळेत राबविलेले उपक्रम आणि अध्ययनाचे अनुभव यावर आधारित किमान ६००/७०० शब्दांपर्यंतचे लेख पुढील मेलवर प्रत्येक महिन्याच्या १० तारखेपूर्वी/पर्यन्त पुढील मेलवर पाठवावेत careerinfoskjk2022@gmail.com
- ३) व्यवसाय मार्गदर्शनपर माहितीचे (O.I.) मुद्देसूद लिखाण करावे.
- ४) माहितीची खातरजमा केलेली आणि अभ्यासपूर्ण असावी.
- ५) अनावश्यक शब्दसंभार, विषयांतर, पाल्हाळीकता नसावी.
- ६) लेखासोबत व्हॉट्सअॅप मोबाइल नंबर, स्वतःचा मेल आयडी, आपल्या शाळेचे नाव आणि आपला पासपोर्ट साईजचा फोटो पाठवावा.
- ७) लेख प्रसिद्धी तसेच त्यातील नाममात्र सुधारणांचा हक्क संपादक मंडळाकडे राखीव राहिल.
- ८) आपले ऑनलाईन मासिक समुपदेशन आणि शिक्षण क्षेत्रातील असंख्य अभ्यासू तज्ज्ञ व्यक्तींच्या वाचनास पाठविले जाते. त्या दृष्टीने आपले लेखन दर्जेदार आणि वस्तुनिष्ठ राहिल याची काळजी घ्यावी.

संपादक मंडळ,

मंत्र समुपदेशनाचा, ऑनलाईन मासिक.

नमस्कार,

मंत्र समुपदेशनाचा या मासिकाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या आयुष्याची व भविष्याची जडण-घडण करण्याचा आमचा हा छोटासा प्रयत्न आहे. मित्रांनो सध्या, मार्च आणि एप्रिल हे दोन महिने म्हणजे एका महत्वाच्या आव्हानाला पार करून आपण आपल्या शिक्षणाचा महत्वाचा टप्पा ओलांडणार आहोत. थोडक्यात, माध्यमिक शालांत आणि उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा. या परीक्षेतील यश आपल्या पुढील अभ्यासाच्या दिशा ठरविण्यास आपणास उपयुक्त ठरतात आणि आपण या परीक्षांमध्ये प्राप्त केलेल्या गुणांच्या आधारे आपल्या पुढील अभ्यासक्रमाची दिशा ठरत असते. अर्थात अशी दिशा ठरवण्याची हिच एक योग्य वेळ आहे. त्यासाठी नवकीच 'मंत्र समुपदेशनाचा' मासिक आपणास उपयुक्त ठरेल. या महिन्यांमध्ये उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांसाठी कायद्याचा अभ्यास आणि व्यवस्थापनाचे काही अभ्यासक्रमाबाबत आपण माहिती घेणार आहोत. आशा आहे आपणास ही माहिती दिशादर्शक ठरेल. परीक्षा संपल्यानंतर उन्हाळ्याच्या सुट्टीचा आस्वाद covid-19 चा प्रभाव कमी झाला म्हणून फिरण्यामध्ये घालवण्यापेक्षा स्वतःला घडवण्यामध्ये कसा घालवता येईल याकडे विशेष लक्ष द्या.

सुदाम कुंभार,
संपादक,
मंत्र समुपदेशनाचा

अंतरंग

अ. क्र	लेख	लेखक
१.	गुरु संदेश	डॉ. उमेश प्रधान
२.	पत्रास कारण की	
३.	ताणतणाव	
४.	कायद्याचा अभ्यास - कॉमन लॉ एडमिशन टेस्ट	सुदाम कुंभार
५.	कायदा क्षेत्रातील करीयर संधी	संदेश राहटे
६.	MBA/MMS अभ्यासक्रम	नरेंद्र शिर्के
७.	कोरोनानंतरची शाळा आणि मुलांची मानसिकता	काकासाहेब वाळुंजकर
८.	करिअरचा मंत्र नवा	संदीप गीध
९.	सर्जनशील लेखक कसे व्हावे ?	मीना मिश्रा
१०.	ओळखा मी कोण ?	कल्पिता राणे
११.	उपक्रमशील शाळा सी. डी. बर्फीवाला हायस्कूल, अंधेरी	विद्या पुरव, मुख्याध्यापिका
१२.	वाचकांचा प्रतिसाद	

(अंकातील लेखकांची मते स्वतंत्र असून त्यांनी व्यक्त केलेल्या मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.)

डॉ. उमेश दे. प्रधान

माजी प्राचार्य आर. सी. एम. गुजराती हायस्कूल, पुणे
माजी निर्मंत्रक, समन्वयक इंग्रजी विषय अभ्यास मंडळ,
अध्यक्ष, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ शालेय प्रसार परीक्षा (इंग्रजी विभाग)

गुरु संदेश

‘मंत्र समुपदेशनाचा’ अंकाने एक वेगळ्याच आणि अत्यावश्यक अशा शैक्षणिक विषयाला हात घातला आहे. त्याबद्दल संपादक मंडळाचे आभार. शालेय शिक्षणातील विद्यार्थी, पालक, शिक्षक या सर्वांना अनेक समस्यांना, अडचणींना तोंड द्यावे लागत असते. अनेक प्रश्न भेडसावत असतात. त्यांची समाधानकारक उत्तरे कुठे शोधायची, समस्यांचे निराकरण कोण करेल अशा संश्रमावस्थेत ते सापडलेले असतात. मंत्र समुपदेशनाचा हा अंक अशा प्रश्नांची, समस्यांची समाधानकारक उत्तरे देतो. त्यामुळेच तो लवकरच वाचकांचा तो एक मित्र बनेल अशी आशा आहे.

शैक्षणिक समुपदेशन, मार्गदर्शन हे तसे जुने विषय आहेत. परंतु त्याची आवश्यकता ही सतत जाणवत आली आहे. शाळांमधून असे प्रशिक्षित मार्गदर्शक शिक्षक असावेत अशी अपेक्षा असते. परंतु अनेक वेळा आणि विषेशतः सद्य परिस्थिती मध्ये अशा साधन व्यक्तींची भेट दुर्मिळ झाली आहे. अशा वेळेस काही तरी समस्या निराकरण करणारे हाती असावे असे वाटत होते. मंत्र समुपदेशनाच्या मुळे ही त्रुटी बऱ्याच प्रमाणात दूर झाली आहे असे म्हणायला हरकत नाही.

अंकामधील लेख हे जाणत्या, अनुभवी आणि प्रत्येक विषयातील जेष्ठ अशा लेखकांकडून संपादित केलेले आहेत. त्यामुळे त्यांची सत्यता, खरेपणा हा अधोरेखित झालेला आहे आणि स्विका-हार्यता मोठ्याप्रमाणात वाढलेली आहे. तसेच त्यामुळे सर्वच लेखांना संग्राह्य मुल्य प्राप्त झाले आहे. अनेक लेख परत परत वाचावेत असेच आहेत. शिक्षकांनी जरूर ते वाचावेत आणि आपल्याला सक्षम करून घ्यावे असे वाटते. ‘मंत्र समुपदेशनाचा’ यामुळे शिक्षकांसाठी एक व्यक्तिमत्व विकासासाठीचा कायम स्वरूपाचा स्रोत उपलब्ध झाला आहे.

अंकाची मांडणी सुध्दा एकदम सुटसुटीत आहे. त्यामुळे त्याची वाचनियता सोपी झाली आहे. पुढील अंकातून बौद्धिक, भावनिक, मानसिक आणि शारीरिक समस्यांवरील समुपदेशन उपलब्ध होईल अशी आशा आहे. त्यासाठी आणि अधिकाधिक उपयुक्त लेख वाचायला मिळावे यासाठी सर्व संपादक मंडळाचे आभार.

पत्रास कारण की .....

संपादक मंडळ,
मंत्र समुपदेशनाचा,
मुंबई.
१ मार्च, २०२२

“विद्यार्थी मित्रांनो नमस्कार,

पत्रास कारण की, गेल्या अनेक दिवसांपासून शालांत परीक्षा ऑफलाईन-ऑनलाईन याबद्दल समाज माध्यमांवरील विविध संदेशामुळे संश्रमावस्था निर्माण झालेली आहे. खरंतर शालेय शिक्षण विभागाने यापूर्वीच माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षांचे वेळापत्रक घोषित केलेले आहे व मार्च २०२२ मध्ये होऊ घातलेल्या परीक्षा प्रचलित नियमानुसारच होतील. अंतर्गत मूल्यमापन शाळा स्तरावर होईल इत्यादी सर्व सूचना जाहीर करून सुद्धा परीक्षा ऑफलाईन का ऑनलाईन हा संश्रम समाज माध्यमांवरून निर्माण केला जात आहे. मध्येच अचानक कोणी तरी एक भाऊ आला आणि परीक्षा ऑनलाईन होणार याबद्दल धुमाकूळ घालून गेला. तुमच्यापैकी ज्यांना अभ्यास व परीक्षा इत्यादीबाबत भीती होती त्या सर्वांनी त्या भाऊला, त्याच्याबद्दल अधिक माहिती न घेता साथ दिली. कोरोना सारखी गंभीर परिस्थिती असून सुद्धा तुमच्यापैकी काही जणांनी बहुसंख्येने रस्त्यावर उतरून ऑनलाईन परीक्षेचा आग्रह धरला. कशासाठी हे सर्व ? अभ्यास झाला नाही म्हणून ? काहींनी असाही प्रश्न विचारला, जर ऑफलाईन शाळाच नाहीत किंवा कनिष्ठ महाविद्यालयात हजेरी नाही, अर्ध वर्ष सर्व ऑनलाईन शिकलो तर मग परीक्षा ऑफलाईन का ?

प्रश्न तर अगदी बरोबर आहे. पण मित्रांनो जरी ऑफलाईन शाळा नव्हती, तुमच्या शिक्षकांनी ऑनलाईन शिक्षणाच्या माध्यमातून ऑफलाईन परीक्षा कशी असेल, परीक्षेचे स्वरूप काय असेल, प्रश्नपत्रिकेचा साचा काय असेल, प्रश्न कशा प्रकारचे असतील, तुम्ही तयारी कशी करावी इत्यादी बाबत सखोल मार्गदर्शन केलेलं होतं.

मित्रांनो, परीक्षा का ? हे अगदी थोडक्यात सांगायचं झालं तर, तुम्ही काय शिकलात, काय आत्मसात केलं, शिकलेल्या घटकांचं तुम्ही तुमच्या आयुष्यात उपयोजन कशाप्रकारे करणार इत्यादी बाबी परीक्षेच्या माध्यमातून सिद्ध होतात हे संपूर्ण जग अनुभवतयं. स्वतःला चाचपणे, विविध अडचणींवर मात करण्याची क्षमता निर्माण करणे, अडचणीच्या दरम्यान विचारांची सकारात्मक तसेच नकारात्मक कशी उपयुक्त ठरते हे तुम्ही परीक्षेच्या माध्यमातून शिकता. तुम्ही काय, किती, कसं आणि कोणत्या प्रकारचं ज्ञान आत्मसात केलेलं आहे हे परीक्षे शिवाय कसं कळणार ? परीक्षेमुळे आपल्याला आव्हानांचा सामना करायचा आहे याची जाणीव होते. आपण जागृत आहोत हे आपल्याला समजते व त्यानुसार आपल्या वर्तनामध्ये सुद्धा बदल होत असतो. परीक्षेमुळे आपल्या ज्ञानाच्या कक्षा रुंदावतात. परीक्षा ही आपल्याला स्पर्धेत टिकण्यासाठी व स्वतःला सिद्ध करण्यासाठी बळ देते. प्रत्येक

आहानात्मक प्रसंगांना तोंड देण्याची मानसिकता ही परीक्षामुळेच निर्माण होते. विविध प्रकारच्या शिष्यवृत्त्या ह्या परीक्षांवरच आधारित आहेत. प्रचंड मेहनत केल्यानंतर परीक्षेत मिळालेल्या यशामुळे आपला आत्मविश्वास द्विगुणित होतो आणि सर्वात महत्वाचं परीक्षेमुळेच आपल्या स्मरणशक्तीचे तेज दिवसेंदिवस प्रखर होते.

जाता जाता एक महत्वाची सूचना, सध्या तुमचे मंडळाच्या हेल्पलाईन वर परीक्षेसंदर्भात विचारले जाणारे प्रश्न व तुमच्या शंका एकच जाणीव करून देतात तुमचा अफवांवरील विश्वास. समाज माध्यमातून येणाऱ्या बातम्यांवर व अफवांवर विश्वास न ठेवता शाळा महाविद्यालयातून दिलेल्या सूचनांचं तंतोतंत पालन करा आणि भविष्यातील विविध आहानांचा सामना करण्यासाठी होऊ घातलेल्या ऑफलाईन परीक्षेची मनापासून तयारी करा.”

तुमचे समुपदेशक मित्र,
सुदाम कुंभार,
शरद शिंपी,
जयवंत कुलकर्णी

“शिकवताना विद्यार्थ्यांना जाणून घेणं, त्यांना काय हवं, काय नको ते जाणून घेणं फार महत्वाचं. त्यांच्या मनाविरुद्ध जर आपण त्यांच्यावर काही लाडू लागलो तर ते मान्य करण्याच्या आणि शिकण्याच्या मनस्थितीत रहात नाहीत. ते तुमचे कोणतेही म्हणणे ऐकून घ्यायच्या मनस्थितीत नसतात. खऱ्या शिक्षकाला पहिले आपल्या विद्यार्थ्यांना वाचता आले पाहिजे, त्यांच्या मनात काय चाललं आहे याचा अंदाज घेता यायला पाहिजे. एकदा का तुम्ही त्यांच्या आवडीने आणि कलाने जायला लागलात की ते तुमचा प्रत्येक शब्द झेलायला तयार होतात. कोणतीही मनाविरुद्ध लादलेली गोष्ट कोणालाही नको असते. यासाठीच जो शिक्षक हे साधायला तयार असतो तो आपल्या शिकवण्यात यशस्वी होऊ शकतो. केवळ मी सांगेन ते तुम्हाला ऐकायलाच पाहिजे असा दूरग्रह काय कामाचा.”

डॉ. उमेश प्रधान

ताणतणावावर मात करण्यासाठी-

- तणाव का निर्माण झाला ते जाणून घ्या. त्यानंतर त्यापासून मुक्ती कशी मिळवता येईल, याचा विचार करा.
- आपल्या क्षमतेनुसार काम करा. आपल्या ताकदीबाहेरचे काम करू नका. त्यामुळे उगाचाच न्यूनगंड निर्माण होऊन तणाव वाढतो.
- सतत काम करणे टाळा. विश्रांतीही घ्या.
- आपल्या गरजा कमी करा.
- आकस्मिक घडणाऱ्या घटनांकडे शांत चित्ताने पहा.
- आधी आपल्याला काय साध्य करायचे ते ठरवा. त्यानुसार ताण न घेता ते साध्य करण्याचा प्रयत्न करा.
- नेहमी सकारात्मक विचार करा. नकारात्मक विचारांना कायम दूर ठेवा.
- आपण सतत चिडत तर नाही ना? हे पहा. मग त्यानुसार तणाव कमी करण्याचा प्रयत्न करा.
- आपल्या मनाला सल्ला द्या. समजवा. एखादी स्थिती तुमच्यामुळे उत्पन्न झाली की दुसऱ्यांमुळे.. ते नक्की करा. ती स्थिती तुमच्यामुळे निर्माण झाली असेल तर त्यातून बाहेर पडण्यासाठी शांततापूर्वक विचार करा.
- तणावा संदर्भात तुमचे समुपदेशक, जवळचे मित्र किंवा नातेवाईक यांच्याशी चर्चा करा. चर्चेने तणाव हलका होतो.
- रासायनिकदृष्ट्या सुद्धा तणाव वाढतो. उदा. कॉफीन जास्त पोटात गेल्यास विशिष्ट हार्मोन्स वाढतात व तणावही वाढतो.
- नियमित व्यायाम, योग, फिरणे, पोहणे, नृत्य यामुळे शरीर सैलावते. तणाव कमी होतो.
- आपली एक दिनचर्या बनवा. प्रत्येक गोष्टीसाठी विशिष्ट वेळ द्या.

सुधाम कुंभार,
संपादक

9833414992

कायद्याचा अभ्यास - कॉमन लॉ एडमिशन टेस्ट

मित्रांनो आज आपण कायद्याचा अभ्यास करण्याच्या दृष्टीने माहिती पाहणार आहोत. जर तुमचं संभाषण कौशल्यावर प्रभुत्व, संशोधक वृत्ती, सातत्यपूर्ण काम करण्याचे कौशल्य, सर्जनशीलता, तर्कशुद्ध विचार करण्याची क्षमता, लोकांसमोर आपलं मत कौशल्यपूर्ण रीतीने मांडण्याची क्षमता, उत्कृष्ट लेखन तसेच वक्तृत्व, भावनिक समतोलपणा, संयम, आत्मविश्वास, नेतृत्वगुण, उत्कृष्ट श्रोता, योग्य निर्णय घेण्याची क्षमता, चौकसवृत्ती, व्यक्त केलेल्या मतांशी ठामपणा, अचूक पणाचा वेध घेण्याचे कौशल्य, संघटन कौशल्य, वेळेचे व्यवस्थापन, तांत्रिक कौशल्य, आर्थिक नियोजनाचे कौशल्य, आपण स्वीकारलेल्या कामाबद्दलची मनापासून आवड, ज्यांच्यासाठी काम करणार आहात त्यांच्याबद्दल अनुकंपा बाळगण्याची वृत्ती इत्यादी गुण जर तुमच्यात असतील तर नक्कीच तुम्ही कायद्याचा अभ्यास करण्यासाठी काही प्रमाणात पात्र आहात असं म्हटलं तर वावगं ठरणार नाही. देशातील नॅशनल लॉ युनिव्हर्सिटीशी संलग्न २२ नामांकित विधी महाविद्यालयांमध्ये प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या सोयीसाठी Common Law Admission Test (सीएलएटी) आयोजित केली जाते. पात्रता तसेच आरक्षणाप्रमाणे प्रत्येक विधी विद्यापीठाच्या पदवी (यूजी) / पदव्युत्तर (पीजी) अभ्यासक्रमांमध्ये प्रवेश घेण्यासाठी उमेदवारांची प्रवेश परीक्षा घेतली जाते. इतर निकष विद्यापीठांच्या संबंधित नियमांनुसार असतात.

- (सीएलएटी) ही देशपातळीवरील सामान्य प्रवेश परीक्षा आहे.
  - (CLAT) सीएलएटी परीक्षेस प्रविष्ट होण्यासाठी कोणतीही वयाची मर्यादा नाही.
  - पात्रता परीक्षेतील गुणांची टक्केवारी उदा. १०+२ किंवा समकक्ष परीक्षा उत्तीर्ण अनिवार्य.
  - खुला गट, इतर मागास वर्ग, द्वारिद्वय रेषेच्या खालील, अनिवासी भारतीय इ. प्रवर्गातील उमेदवारांच्या बाबतीत ४५% गुण किंवा समकक्ष श्रेणी.
  - अनुसूचित जाती / जमाती प्रवर्गातील उमेदवारांच्या बाबतीत ४०% गुण किंवा समकक्ष श्रेणी.
- पुढील वर्षी मार्च/ एप्रिल मध्ये पात्रता परीक्षेस प्रविष्ट होणारे उमेदवार (CLAT) सीएलएटी २०२२ परीक्षेस पात्र ठरतील. तथापि, त्यांना प्रवेशाच्या वेळी पात्रता परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचा पुरावा सादर करणे अनिवार्य असेल, परंतु ते अनुत्तीर्ण झाल्यास त्यांना प्रवेशाचा हक्क नसेल.

(CLAT) सीएलएटी सामान्य प्रवेश परीक्षा -

- एकूण गुण १५०
- परीक्षा कालावधी २.०० तास
- बहु पर्यायी प्रश्न - १५० (एक प्रश्न एक गुण)
- ०.२५ गुण प्रत्येक चुकीच्या उत्तरासाठी वजा केले जातात. (Negative marking scheme)
- परीक्षा ऑफलाइन मोडमध्ये घेण्यात येते.

विषय निहाय गुणदान	प्रश्नांची टक्केवारी
इंग्लिश	२८ ते ३२ प्रश्न साधारणपणे २०%
चालू घडामोडी व सामान्य-ज्ञान	३५ ते ३९ प्रश्न साधारणपणे २५%
कायदेशीर युक्तिवाद यावर आधारित प्रश्न	३५ ते ३९ प्रश्न साधारणपणे २५%
तार्किक युक्तिवाद यावर आधारित प्रश्न	२८ ते ३२ प्रश्न साधारणपणे २०%
परिमाणात्मक तंत्रे	१३ ते १७ प्रश्न साधारणपणे १०%

अर्ज करण्याची पद्धती : प्रत्येक वर्षी (CLAT) सीएलएटी सामान्य प्रवेश परीक्षेसाठी ऑनलाईन नोंदणी साधारण माहे जानेवारीमध्ये सुरु होते.

उमेदवारांना प्रथम वैयक्तिक मोबाइल क्रमांक आणि ई-मेल आयडी वापरून दिलेल्या वेबसाइटवर स्वतःची नोंदणी करणे आवश्यक असते. नोंदणी केल्यावर नोंदणीकृत मोबाइल क्रमांकावर प्रमाणीकरणासाठी ओटीपी पाठविला जाईल. एकदा मोबाइल क्रमांकांची खात्री झाल्यानंतर उमेदवार नोंदणीकृत मोबाइल क्रमांक आणि नोंदणीच्या वेळी सदर केलेला पासवर्ड वापरून पुन्हा लॉग इन करू शकतात.

<http://consortiumofnlus.ac.in> या वेबसाइटवर खालील आवश्यक प्रमाणपत्रे अपलोड करून आपली नोंदणी करावी. ऑनलाईन अर्ज भरताना उमेदवाराणे प्रमाणपत्रे साक्षांकित करून देण्याची आवश्यकता नसते. सर्व प्रमाणपत्रे केवळ पीडीएफ स्वरूपात अपलोड करावीत.

- पासपोर्ट आकाराचे अलीकडील छायाचित्र.
- उमेदवाराची सही.
- अनुसूचित जाती / जमाती / इतर मागास वर्ग अंतर्गत अर्ज करत असल्यास प्रमाणपत्र.
- शारीरिकदृष्ट्या अक्षम असल्यास सक्षम प्राधिकरणाद्वारे संबंधित प्रमाणपत्र.
- द्वारिद्वयरेषेच्या खालील वर्गात येत असल्यास सक्षम प्राधिकरणाद्वारे संबंधित प्राप्त प्रमाणपत्र.

प्रत्येक महाविद्यालयाच्या प्रवेश क्षमता, संपूर्ण अभ्यासक्रम व प्रवेश शुल्क इ. माहिती त्या-त्या वर्षी विद्यार्थ्यांनी वेबसाईटवर पहावी.

CLAT परीक्षा उत्तीर्ण होणारे विद्यार्थी देशातील खालील २२ एनएलयु (National Law University) विद्यापीठाशी संलग्न महाविद्यालयांमध्ये प्रवेशासाठी पात्र ठरतात

NLSIU - Bengaluru, NALSAR - Hyderabad, NLIU - Bhopal, WBNUJS - Kolkata, NLU - Jodhpur, HNLU - Raipur, GNLU - Gandhinagar, RMLNLU - Lucknow, RGNUL - Punjab, CNLU - Patna, NUALS - Kochi, NLUO - Odisha, NUSRL - Ranchi, NLUJA - Assam, DSNLU - Visakhapatnam, TNNLU - Tiruchirappalli, **MNLU - Mumbai, MNLU - Nagpur, MNLU - Aurangabad**, HPNLU - Shimla, DNLU - Jabalpur, DBRANLU - Haryana.

प्रत्यक्ष प्रवेश परीक्षेच्या संदर्भात काही महत्त्वाच्या टिप्स ऐकण्यासाठी खाल तयार करण्यात आलेल्या या लिंक वर क्लिक करा.

<https://consortiumofnlus.ac.in/clat-2021/notifications/tips-for-exam.html>

एनएलयु विद्यापीठाशी संलग्न २२ विधी महाविद्यालया संबंधित कोणत्याही माहितीसाठी उमेदवार दिलेल्या वेबसाईटवर उपलब्ध असणाऱ्या संबंधित विधी महाविद्यालयाचे ई-माहितीपत्रक पाहू शकतात. ई-माहितीपत्रकामध्ये आरक्षणाचे धोरण, अभ्यासक्रम शुल्क, संबंधित विधी महाविद्यालयाचे उपलब्ध अभ्यासक्रम आणि विविध स्तरांवर शिकविल्या जाणाऱ्या विषयां बद्दलची माहिती थोडक्यात दिलेली आहे.

विधी पदवी प्राप्त करण्यासाठी इतर विद्यापीठ/महाविद्यालयाच्या काही प्रवेश परीक्षा-

- शासकीय विधी महाविद्यालय, मुंबई,
- महात्मा गांधी यूनिवर्सिटी, कोट्टयम
- एमएचटी सीइटी (महाराष्ट्र राज्य)
- इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट, रोहतक
- आय एफ आय एम लॉ स्कूल, बेंगलोर,
- लॉर्ड्स लॉ कॉलेज ग्रेटर नोइडा, उत्तर प्रदेश,
- आलियांस युनिव्हर्सिटी, बेंगलोर,
- के आय आय टी युनिव्हर्सिटी, भुवनेश्वर ,
- लॉ स्कूल अॅडमिशन टेस्ट फॉर इंडिया (Law School Admission Council -LSAC)

याशिवाय देशातील बहुतेक राज्यांच्या स्वतंत्र विधी महाविद्यालय/विद्यापीठ आयोजित प्रवेश परीक्षांचे आयोजन केले जाते.

जर तुम्ही महाराष्ट्र राज्य मंडळाची इयत्ता १० वी किंवा १२ वी परीक्षा उत्तीर्ण असाल अथवा परीक्षेस प्रविष्ट असाल तर तुमचा सरल आयडी क्रमांक USER ID म्हणून आणि पासवर्ड 123456 वापरून <https://mahacareerportal.com> या वेबसाईटवर कायद्याच्या अभ्यासक्रमाबरोबरच इतर अधिक माहिती सुद्धा पाहू शकता.

संदेश पांडुरंग रहाटे
माध्यमिक विद्यालय करजुवे
ता.संगमेश्वर जि.रत्नागिरी
9623766593

कायदा क्षेत्रातील करीयर संधी

शहाण्याने कोर्टाची पायरी चढू नये असे म्हणतात. परंतु जर कायदा क्षेत्रात करीयर करायचे असेल तर कोर्टाची पायरी चढावीच लागेल. जेव्हा एखादा वाद अथवा समस्या याच्यावर सामंजस्याने तोडणा निघत नाही त्यावेळी नाईलाजास्तव न्यायालयाचा दरवाजा ठोठवावा लागतो. आज देशात सुमारे ४ कोटी २९ लाख इतके खटले प्रलंबित आहेत. त्यामुळे या क्षेत्रात करीयर करण्यास चांगली संधी उपलब्ध आहे.

कायदा क्षेत्रातील पदवी मिळवण्यासाठी प्रवेश परीक्षा घ्यावी लागते. देशपातळीवरील प्रवेश परीक्षेचे नाव आहे. CLAT (Common Law Aptitude Test) या प्रवेश परीक्षेतून संपूर्ण देशातील २२ नॅशनल लॉ युनिव्हर्सिटीमध्ये प्रवेश मिळण्यास पात्र होतो. यातील ३ संस्था महाराष्ट्रात मुंबई, नागपूर व औरंगाबाद येथे आहेत.

राज्य पातळीवरील प्रवेश परीक्षेचे नाव आहे MH-CET राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष, महाराष्ट्र राज्य यांच्यामार्फत ही परीक्षा घेतली जाते. कायदा क्षेत्रातील पदवी मिळवण्यासाठी दोन मार्ग आहेत इयत्ता १२ वीनंतर ५ वर्षांचा कोर्स किंवा पदवीनंतर ३ वर्षांचा कोर्स. या प्रवेश परीक्षेतून महाराष्ट्रातील सर्व शासकीय विधी महाविद्यालये, अनुदानित विधी महाविद्यालये, विना अनुदानित विधी महाविद्यालये व अल्पसंख्यांक विधी महाविद्यालये येथे प्रवेश मिळू शकतो.

1. MH-CET LL.B. - 5 Years Course

प्रवेश पात्रता :

१. 10 + 2 Open/EWS साठी ४५ % गुण किंवा समकक्ष ग्रेड.
२. VJNT/SBC/OBC साठी ४२ % गुण किंवा समकक्ष ग्रेड.
३. SC/ST साठी ४० % गुण किंवा समकक्ष ग्रेड.

परीक्षा स्वरूप :

बहुपर्यायी प्रश्न - प्रश्नसंख्या १२०

वेळ : १२० मिनिटे व गुण : १२०

या परीक्षेत नकारात्मक गुणांकन नाही म्हणजेच प्रश्न चुकल्यास गुण कमी केले जात नाहीत.

अ.क्र.	विषय	प्रश्नसंख्या	एकूण गुण
१	विधी शिक्षण विषयक कल	40	40
२	सामान्य ज्ञान व चालू घडामोडी	30	30
३	तार्किक क्षमता	40	40
४	इंग्रजी	30	30
५	अंकगणितीय क्षमता	10	10
	Total	120	120

परीक्षा शुल्क :

१. रुपये 800/- Open व EWS साठी.

२. रुपये 600/- SC,ST,VJ,DT,NT(A),NT-1 (B),NT-2 (C),NT-3 (D),OBC & SBC साठी.

अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ : <https://cetcell.mahacet.org>

<https://info.mahacet.org>

2. MH-CET (LL.B.- 3 Years Course)

प्रवेश पात्रता :

१. कोणत्याही विषयातील पदवी Open/EWS & SEBC साठी 45% गुण.

२. VJNT/SBC/OBC साठी ४२ %.

३. SC/ST साठी ४० % गुण.

परीक्षा स्वरूप :

बहुपर्यायी प्रश्न - प्रश्नसंख्या १५०

वेळ : १२० मिनिटे व गुण : १५०

या परीक्षेत नकारात्मक गुणांकन नाही म्हणजेच प्रश्न चुकल्यास गुण कमी केले जात नाहीत.

अ.क्र.	विषय	प्रश्नसंख्या	एकूण गुण
१	विधी शिक्षण विषयक कल	30	30
२	सामान्य ज्ञान व चालू घडामोडी	40	40
३	तार्किक क्षमता	30	30
४	इंग्रजी	50	50
	एकूण	150	150

परीक्षा शुल्क : १. रूपये 800/- Open व EWS साठी.

२. रूपये 600/- SC,ST,VJ,DT,NT(A),NT-1 (B),NT-2 (C),NT-3 (D),OBC & SBC साठी.

अर्ज करण्यासाठी संकेतस्थळ : <https://cetcell.mahacet.org>

<https://info.mahacet.org>

कायदा क्षेत्रात पदवी मिळविण्याचे मार्ग :

१. 10 + 2 - 5 वर्ष एकाल्मिक अभ्यासक्रम

(B.A.L.L.B./B.Com.L.L.B./B.Sc.L.L.B./B.B.A.L.L.B.)

२. 10 + 2 - 5 वर्ष एकाल्मिक अभ्यासक्रम

(B.A.L.L.B./B.Com.L.L.B./B.Sc.L.L.B./B.B.A.L.L.B.)

L.L.M. with Specialisation.

३. 10+2+3 कोणत्याही विषयाची पदवी व नंतर 3 वर्षीय अभ्यासक्रम L.L.B.

४. 10+2+3 कोणत्याही विषयाची पदवी व नंतर 3 वर्षीय अभ्यासक्रम L.L.B.

L.L.M. with Specialisation.

प्रशिक्षण : कायद्याची पदवी घेतल्यानंतर अनुभव घेण्यासाठी ज्येष्ठ वकिलांकडे पहिली काही वर्षे प्रशिक्षण घेणे आवश्यक असते.

Subjects For Specialisation

1.Civil Law 2. Criminal Law

3. Maritime Law 4. Medical Law

5. Corporate Law 6. Cyber Law

7. Intellectual Property Law 8. Taxation

कायदा क्षेत्रात काम करण्यासाठी आवश्यक गुण

उद्योगी स्वभाव,शोधकवृत्ती,चिकाटी.

क्षमता: अवकाशीय क्षमता,चांगली स्मरणशक्ती, भाषाप्रभुत्व, समयसुचकता, चांगली विचारक्षमता, शब्दसामर्थ्य, शिकाऊवृत्ती, तडजोड क्षमता, वाचन क्षमता,लेखन क्षमता इ.

ज्ञान : इंग्रजी व कायद्याच्या विषयाचे चांगले ज्ञान.

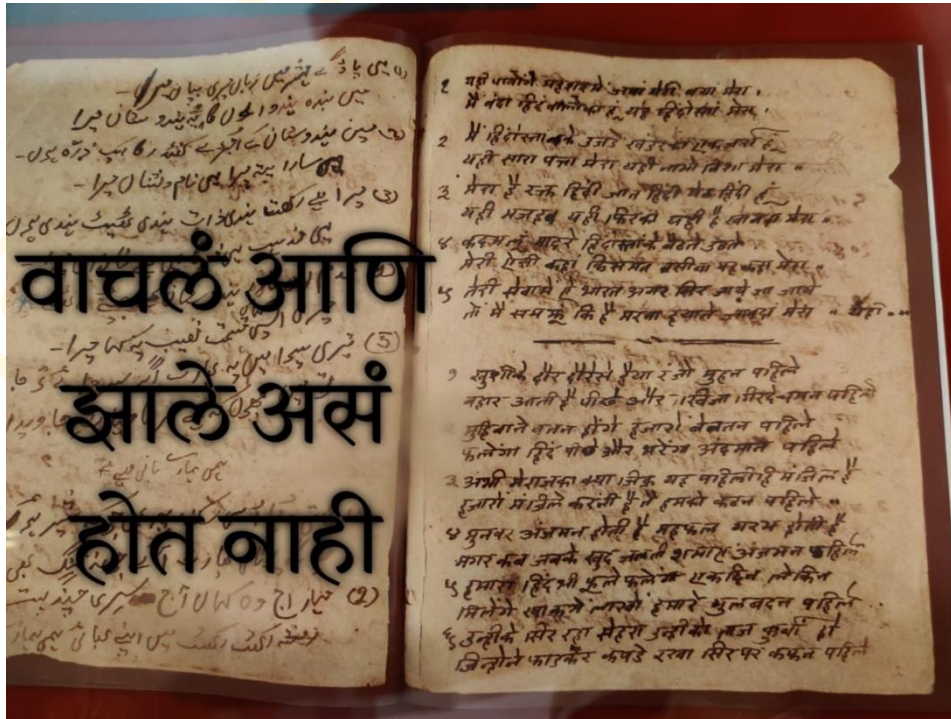

कौशल्य: विश्लेषणात्मक विचारक्षमता, निर्णयक्षमता, समस्या सोडवण्याची वृत्ती, वादविवाद करणारा, आपले विचार दुसऱ्यांना पटवून देता आले पाहिजेत.

व्यक्तिमत्व : शिस्तप्रिय, ज्ञांत, संयमी संघटितपणे काम करणारा, व्यवहार चतुर, मुत्सद्दी.

करीयर संधी :

- स्वतःचा स्वतंत्र व्यवसाय.
- पतसंस्था, पतपेढी, खाजगी बँक, नागरी बँक, राष्ट्रीयकृत बँक, यामध्ये विधी अधिकारी नेमणूक.
- कॉर्पोरेट कंपनी
- लॉ फर्म
- बहुराष्ट्रीय कंपनी
- रेल्वे
- नगरपालिका, महानगरपालिका, विविध स्थानिक स्वराज्यसंस्था
- संरक्षण दले
- राज्य व केंद्र सरकारी विविध कार्यालये
- न्यायाधीश - M.P.S.C. मार्फत परीक्षा देऊन न्यायाधीश होता येते.

नरेंद्र शिर्के

नॅशनल हायस्कूल, टागोर नगर,

विक्रोळी (पूर्व)

9702584482

MBA/MMS अभ्यासक्रम

दोन अभ्यासक्रमांमध्ये कोणताही महत्वाचा फरक नाही कारण ते फक्त विद्यापीठाच्या नामकरणाची प्रकरणे आहेत. एमएमएस हा शब्द महाराष्ट्र राज्य सरकारद्वारे मुंबईतील व्यवस्थापन महाविद्यालयांमध्ये प्रवेशासाठी वापरला जातो तर एमबीए हा अधिक सामान्यीकृत शब्द व्यवस्थापन अभ्यासासाठी वापरला जातो.

व्यवस्थापन अभ्यासासाठी वापरल्या जाणाऱ्या अटींचा विचार न करता, वरील सर्व अभ्यासांची अभ्यासक्रम रचना सारखीच आहे. तुम्ही ज्या कॉलेजमधून पदवी घेत आहात त्या कॉलेजची प्रतिष्ठा थेट त्याच्या प्लेसमेंट रेकॉर्डशी जोडलेली असते.

1953 - IISWBM ही MBA पदवी देणारी भारतातील पहिली संस्था आहे.

इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल वेलफेअर अँड बिझनेस मॅनेजमेंट ही भारतातील कोलकाता येथील सार्वजनिक व्यवसाय शाळा आहे. एमबीए पदवी देणारी ही शाळा आशियातील पहिली संस्था आहे 1998 - मॅनेजमेंट स्टडीज फॅकल्टी (FMS), दिल्ली विद्यापीठ ही भारतातील सर्वात जुनी व्यवसाय शाळा आहे. जेबीआयएमएस मुंबई - जमनालाल बजाज इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट स्टडीज हे एमएमएस ऑफर करणारे मुंबईतील सर्वात जुने महाविद्यालय आहे.

एमबीए

मास्टर ऑफ बिझनेस अँडमिनिस्ट्रेशन किंवा एमबीए हे व्यवस्थापन आणि व्यवसायातील कौशल्ये विकसित करण्यासाठी डिझाइन केलेले सर्वात प्रतिष्ठित पोस्ट ग्रॅज्युएशन प्रोग्राम आहे. भारतातील एमबीए अभ्यासक्रम दोन वेगवेगळ्या प्रकारात दिला जातो-

नियमित एमबीए

कार्यकारी एमबीए

भारतात MBA मध्ये स्पेशलायझेशनमधून निवडण्यासाठी सुमारे 80 भिन्न प्रवाह आहेत. काही प्रवाह उपलब्ध आहेत:

वित्त, ऑपरेशन्स, मानव संसाधन (HR), विपणन, शैक्षणिक पात्रता

बॅचलर डिग्रीच्या कोणत्याही शाखेत किमान 50% एकूण सोबत बॅचलर डिग्री असलेला विद्यार्थी एमबीए परीक्षेला बसण्यास पात्र आहे. CAT, XAT, MAT, GMAT आणि NMAT या काही सामान्य एमबीए परीक्षा ज्यांना विद्यार्थी बसण्यास पात्र आहे.

मास्टर ऑफ मॅनेजमेंट स्टडीज (MMS) ही पदवी प्राथमिक एंट्री-लेव्हल व्यावसायिक कौशल्ये प्रदान करते ज्यांना करिअरचा फारसा अनुभव नाही. MMS अभ्यासक्रमांमध्ये १५ व्यवसाय अभ्यासक्रमांचा समावेश आहे (एकूण ४३ क्रेडिट युनिट्स) पाच टर्ममध्ये शिकवले जातात.

एमबीए म्हणजे मास्टर इन बिझनेस एडमिनिस्ट्रेशन हा २ वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम आहे जो उद्योगाच्या मागण्या पूर्ण करण्यासाठी डिझाइन केलेला आहे आणि त्यात अकाउंटिंग, मार्केटिंग, फायनान्स, एचआर, ऑपरेशन्स आणि प्रोजेक्ट मॅनेजमेंट यासारख्या विषयांचा सखोल अभ्यास समाविष्ट आहे. एमबीएचे विद्यार्थी एकतर सर्व विषयांचा समावेश असलेला सामान्य अभ्यासक्रम घेऊ शकतात किंवा अभ्यासक्रमाची विभागणी केलेल्या चार सेमिस्टरपैकी एका विषयावर लक्ष केंद्रित करणे निवडू शकतात. आज एमबीए पदवी देणारी असंख्य महाविद्यालये आणि विद्यापीठे असताना, सर्व विद्यार्थी आयआयएम (इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट) द्वारे आयोजित कॅट (संयुक्त अभियोग्यता चाचणी) उत्तीर्ण होण्याची आकांक्षा बाळगतात. आयआयएम ही भारतातील प्रीमियम एमबीए महाविद्यालये मानली जातात आणि परदेशातही त्यांची चांगली प्रतिष्ठा आहे. या आयआयएममधून उत्तीर्ण होणारे विद्यार्थी आजकाल आकर्षक पगारावर आघाडीच्या बहुराष्ट्रीय कंपन्यांमध्ये सहज सामावून घेतात.

MMS म्हणजे मास्टर्स इन मॅनेजमेंट स्टडीज आणि हा २ वर्षांचा मॅनेजमेंट डिग्री प्रोग्राम आहे ज्याला ऑल इंडिया कौन्सिल फॉर टेक्निकल एज्युकेशन (AICTE) ने मान्यता दिली आहे. अभ्यासक्रमाची सामग्री नियमित एमबीए प्रोग्रामसारखीच असते कारण ती मार्केटिंग, सिस्टम्स, एचआर, ऑपरेशन्स आणि फायनान्स यासारख्या विविध क्षेत्रांमध्ये सखोल ज्ञान प्रदान करते. काही असल्यास, MMS ऑफर करणारी विद्यापीठे MBA पदवी प्रदान करणाऱ्या इतर महाविद्यालयांपेक्षा अधिक उद्योग तयार असल्याचा दावा करतात. याचे कारण असे की MMS ची रचना केवळ सैद्धांतिक ज्ञान प्रदान करण्यासाठी नाही तर एक ठोस व्यावहारिक सामग्री आहे कारण विद्यापीठांचे कॉर्पोरेशन्सशी मजबूत संबंध आहेत जेणेकरून विद्यार्थ्यांना उद्योगातील पद्धतींचे ज्ञान प्रदान केले जाईल. अशाप्रकारे एमएमएस हा कोणत्याही उद्योगातील यशस्वी करिअरसाठी एक पायरीचा दगड ठरू शकतो कारण विद्यार्थी हा अभ्यासक्रम पूर्ण करतो तोपर्यंत तो उद्योग तयार असतो.

एमएमएस पदवी मुंबई विद्यापीठांतर्गत येते. MBA पदवी AICTE द्वारे संलग्न महाविद्यालयातून येते.

MMS अभ्यासक्रम अभ्यासक्रम -

- आर्थिक लेखा व्यवसाय नैतिकता
- व्यवसाय सांख्यिकी ई-कॉमर्स
- ऑपरेशन्स व्यवस्थापन संस्थात्मक वर्तन

- व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्र सर्जनशीलता आणि
- नवोपक्रम व्यवस्थापनाचा परिचय

CET परीक्षेचा नमुना -

- विभाग एकूण प्रश्न कालावधी
- सामान्य बुद्धिमत्ता आणि तर्क ५०
- सामान्य जागरूकता ५०
- परिमाणात्मक योग्यता ५०
- इंग्रजी आकलन ५०
- निगेटिव्ह मार्किंग नाही
- १२० मिनिटे

MMS साठी गणित अनिवार्य आहे का?

उमेदवाराने उच्च माध्यमिक स्तरावर किंवा पदवी अभ्यासक्रमाच्या पहिल्या वर्षात गणित विषय निवडलेला असावा.

MMS बद्दल सर्वात चांगली गोष्ट म्हणजे प्रोग्राममध्ये नावनोंदणी करण्यासाठी कोणत्याही कामाच्या अनुभवाची आवश्यकता नाही. एमबीए अभ्यासक्रमाच्या तुलनेत एमएमएस पदवी कमी खर्चिक आहे. ज्या विद्यार्थ्यांना व्यवस्थापन पदवी मिळवायची आहे आणि त्यांच्याकडे महागडी एमबीए पदवी घेण्यासाठी पुरेसे पैसे नाहीत, त्यांच्यासाठी MMS हा एक उत्तम पर्याय आहे.

MMS प्रामुख्याने महाराष्ट्र राज्यात ऑफर केला जातो. महाराष्ट्र विद्यापीठाशी संलग्न असलेल्या बी-स्कूल किंवा तंत्रशिक्षण संचालनालय (DTE) महाराष्ट्र अंतर्गत नोंदणीकृत असलेल्या शाळा MMS ऑफर करतात. तथापि, इतर राज्यांमध्ये काही संस्था आहेत, ज्या MMS किंवा मास्टर्स इन मॅनेजमेंट ऑफर करतात.

एमबीए व्यवसायाच्या सर्व पैलू (मार्केटिंग, वित्त, मानव संसाधन, ऑपरेशन्स मॅनेजमेंट) कवर करेल जे कॉर्पोरेट शिडीवर जाण्यासाठी आणि आवश्यक असल्यास करिअरमध्ये बदल करण्यासाठी एक पायरी दगड आहे.

MBA अभ्यासक्रमाची रचना व्यवस्थापन क्षेत्राच्या विविध पैलूंबद्दल आणि व्यवसाय जगतात त्याची भूमिका याबद्दल सर्वांगीण ज्ञान देण्यासाठी केली आहे. एमबीए विषयांमध्ये व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्र, व्यवस्थापनासाठी लेखांकन, व्यवसाय संप्रेषण, माहिती तंत्रज्ञान व्यवस्थापन, विपणन व्यवस्थापन इत्यादी विषयांची विस्तृत श्रेणी समाविष्ट असते. एमबीए अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांमध्ये व्यवस्थापकीय आणि उद्योजकीय कौशल्ये विकसित करण्यावर लक्ष केंद्रित करतो.

MBA साठी पात्रता निकष काय आहेत? MBA साठी किमान पात्रता निकष म्हणजे मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून एकूण ५०% (SC/ST/PwD साठी 45%) असलेली बॅचलर पदवी. पात्रता निकष प्रत्येक

महाविद्यालयात बदलतात., तुमचा एमबीए करण्यासाठी चांगल्या बी-स्कूलमध्ये प्रवेश मिळवण्यासाठी १० वी/१२ वी चांगली असणे खूप महत्त्वाचे आहे. बऱ्याच इच्छुकांचे दरवर्षी त्यांच्या पदव्युत्तर शिक्षणासाठी देशातील सर्वोत्तम एमबीए महाविद्यालयांमध्ये सामील होण्याचे स्वप्न असते.

अर्जाची प्रक्रिया: उमेदवार ऑनलाइन नोंदणी करेल, ऑनलाइन अर्ज भरेल आणि सबमिट करेल आणि आवश्यक कागदपत्रे इंटरनेटशी जोडलेल्या संगणकाद्वारे कोटूनही अपलोड करेल आणि त्याला/तिला अर्जाची पडताळणी आणि पुष्टी करण्यासाठी वैयक्तिकरित्या भेट देण्याची गरज नाही. एमबीए प्रवेशासाठी ५० हून अधिक एमबीए प्रवेश परीक्षा आहेत. 2021-2023 MBA बॅचच्या प्रवेशासाठी, तुम्ही MBA कॉलेजच्या तुमच्या पसंतीच्या आधारावर कोणत्याही राष्ट्रीय, राज्य किंवा विद्यापीठ स्तरावरील MBA प्रवेश परीक्षेला बसू शकता. MAT, TANCET, ATMA आणि GMAT, XAT, MAT, IBSAT, SNAP आणि IIFT ची नोंदणी प्रक्रिया सुरू असते

पूर्णवेळ कार्यक्रमासाठी भारतात एमबीए शुल्क INR 20,000 ते INR 40 लाखांपर्यंत आहे. विद्यापीठे आणि सरकारी महाविद्यालयांद्वारे ऑफर केल्या जाणाऱ्या एमबीए प्रोग्रामचे शुल्क आर्थिक दृष्टीने अनुकूल असले तरी, खाजगी संस्थांद्वारे दिले जाणारे समान कार्यक्रम महाग आहेत.

भारतातील एमबीए महाविद्यालयाची फी पायाभूत सुविधा, वसतिगृह सुविधा, अभ्यासक्रमेतर क्रियाकलाप आणि अध्यापनशास्त्र यासारख्या अनेक घटकांवर अवलंबून असते. उदाहरणार्थ, जर एमबीए इन्स्टिट्यूट आंतरराष्ट्रीय विसर्जन कार्यक्रम ऑफर करत असेल ज्यामध्ये उमेदवारांना सेमिस्टर किंवा विशिष्ट कालावधीसाठी परदेशी विद्यापीठाला भेट द्यावी लागते, तर त्या संस्थेची कोर्स फी जास्त असेल. दुसरीकडे, एमबीए इन्स्टिट्यूटला सरकारकडून अर्थसहाय्य दिल्यास, फी कमी असेल.सरकारी महाविद्यालये आणि विद्यापीठांचे एमबीए शुल्क कमी असण्यामागील एक प्रमुख कारण म्हणजे त्यांचे शैक्षणिक कार्यक्रम चालवण्यासाठी राज्य किंवा केंद्र सरकारने दिलेली आर्थिक मदत.

एमबीए इच्छुक जे आगामी शैक्षणिक सत्रात एमबीए कोर्स करण्याची योजना आखत आहेत, त्यांनी आता स्वतःसाठी सर्वात योग्य एमबीए कॉलेज शोधणे सुरू केले पाहिजे. या शोधात, एमबीए फी तुमच्या निर्णयावर प्रभाव टाकणारा प्रमुख घटक असेल.भारतातील एमबीए महाविद्यालयांबद्दल बोलत असताना, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट (आयआयएम) बद्दल बोलणे अत्यावश्यक आहे. IIM मध्ये MBA शुल्क INR 11 लाख ते INR 23 लाख आहे. आयआयएम सिरमौर येथे पीजीपी कार्यक्रमाची फी 11 लाख रुपये आहे; IIM अहमदाबाद येथे एमबीए प्रोग्रामची शुल्क INR 23 लाख आहे

MAH CET परीक्षा राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा सेल, महाराष्ट्र द्वारे आयोजित केली जाते, ज्याला महाराष्ट्र CET असेही म्हणतात. महाराष्ट्रातील ३५० हून अधिक महाविद्यालये MAH CET समुपदेशनात सहभागी होतात. अर्ज मे किंवा जूनमध्ये जाहीर होण्याची शक्यता आहे.

खाली एमबीए प्रवेश परीक्षांची यादी आहे ज्याद्वारे तुम्ही महाराष्ट्रात एमबीए प्रोग्रामसाठी प्रवेश घेऊ शकता.

MAH MBA आणि MMS CET.

CAT प्रवेश परीक्षा (IIM)

CMAT प्रवेश (AICTE)

MAT MBA प्रवेश परीक्षा (AIMA)

XAT प्रवेश परीक्षा (XLRI)

ATMA (AIMS द्वारे आयोजित)

GMAT (सर्व संस्थांना लागू होत नाही)

सीईटी सेलने जारी केलेल्या सूचनेनुसार, एमएचटी सीईटी २०२१ परीक्षेत कोणतेही नकारात्मक मार्किंग होणार नाही, प्रवेशाची अडचण पातळी जेईई मेन किंवा एनईईटी साखीच असेल.

महाराष्ट्र राज्य सामायिक परीक्षा कक्ष संकेतस्थळ

<https://cetcell.mahacet.org/>

इतर काही अभिमत अथवा खाजगी विद्यापीठांमार्फत घेतल्या जाणाऱ्या प्रवेश परीक्षांकरिता संकेतस्थळे -

CAT

iimmat.ac.in/per/go

NMAT

<https://nmims.edu>

JBIMS

<https://jbims.edu/>

SPJAIN INSTITUTE OF MANAGEMENT & RES

<https://www.spjimr.org/node>

Lala Lajpat Rai Institute of Management Studies

<https://www.llim.edu/>

Symbiosis Institute

<https://www.sims.edu>

Sydenham Institute of Management Studies, Research and Entrepreneurship Education

<https://www.simsree.org/>

काकासाहेब वालुंजकर,
प्राचार्य (निवृत्त),
सहाय्यक विभागीय अधिकारी,
रयत शिक्षण संस्था उत्तर विभाग,
अहमदनगर

कोरोनानंतरची शाळा आणि मुलांची मानसिकता

मुक्त जीवन शैली आणि वेगवेगळ्या रोगांचे आक्रमण यामुळे मानसिक विकार व शारीरिक आजारात भर पडत चाललेली आहे.

विशेषतः कोरोनात किशोरवयीन मुले या आजारांना विशेष बळी पडताना दिसत आहेत. मानसिक विकार, व्यसनाधीनता, लैंगिक समस्या, हिंसा, द्वेष आणि मत्सर यांचाही समावेश होताना दिसतो आहे.

दीर्घ काळ घराघरात बसून राहिलेल्या मुलांकडून पालकांच्या अतिरिक्त अपेक्षा वाढताना दिसत आहेत. असा मानसिक कोंडमारा व बाहेर कोरोना आणि घरामध्ये एक प्रकारचं ताणतणावाचं वातावरण यात मुलांना खेळता येईना ना शाळेत जाता येईना. बिगर बेडीचा अटकाव ! पण आता वातावरण निवळत चालले आहे.

पण मधल्या काळात मुलांमध्ये निराशा वैफल्यची भावना निर्माण होताना दिसते आहे. आज त्यांना खऱ्या अर्थाने शाळेत विद्यार्थ्यांसोबत मित्र व शिक्षकांच्या बरोबर मुक्तपणे राहण्याशिवाय पर्याय नाही परंतु या सध्याच्या वातावरणामध्ये मुलांच्या मानसिकतेचा विचार आपण शिक्षक पालक व व्यवस्था करण्यास तयार नाही. त्यांची सुरक्षितता फार महत्त्वाची तर आहेच पण त्यांना मानसिक बळ देणे आवश्यक आहे

मुलांमध्ये किरकिर, चिडचिड, भांडणे, आक्रमकता, द्वेष तथा मत्सर अशा प्रकारची वृत्ती व हिंसक प्रवृत्ती वाढताना दिसते आहे.

त्यांना मुक्त शालेय वातावरणात जाऊ देण्याची आज गरज आहे

शाळा सुरू झाल्या असल्या तरी मुलांच्या मनामध्ये एक न्यूनगंड आणि भीतीची भावना निर्माण झालेली आहे भीती आहे. अनेक मुलांनी आपल्या पालकांसमवेत बराच काळ घालवल्यामुळे त्यांच्यामध्ये एक दमनभय निर्माण झाले आहे

शालेय वातावरण हे विद्यार्थ्यांच्या दृष्टीने फार पोषक असणे गरजेचे आहे. मुले शाळेत आल्यानंतर त्यांना समजावून घेणे त्यांच्या भावना ओळखणे त्यांची बाल मानसिकता याविषयी सकारात्मकता निर्माण करून त्यांच्या मनातील कोरोनाची भीती हळूहळू घालवणे महत्वाचे आहे ते काम शिक्षकाला करावे लागेल.

शाळेत आल्या आल्या लगेच अभ्यासाला गुंतवणे त्यांच्या माथी अभ्यासाचं ओझं टाकणे सध्यातरी ठीक दिसत नाही. शिक्षक व शाळेनेच त्या मुलांना समजावून घेणे त्यांना शालेय वातावरणात रमवणे यासाठी अनेक प्रकारचे मानसिक खेळ सुरक्षित अंतरासह क्रीडा सप्ताह, वर्गामध्ये मनोरंजक खेळ सांस्कृतिक कार्यक्रम त्याच बरोबर ज्यामधून त्यांना मुक्त होता येईल अशा प्रकारचे खेळ शिक्षकांकडून शाळांकडून होणे गरजेचे आहे.

शिक्षक पालक मुले ऑनलाइन शिक्षणाला कंटाळलेली आहेत शिक्षकही सध्या त्या मानसिकतेतून बाहेर येऊ इच्छित आहेत पालकांना ही वाटते की शाळा लवकर सुरु झाल्यात ते बरेच झाले. एकूणच मुलांचे भविष्य घडविणे आपल्याच हाती आहे. आज पर्यंत कोणताही ज्योतिषी वा भविष्यवेत्ता वर्तवू शकला नाही की कोरोना कधी जाणार?

आज अशा मानसिकतेत शाळा बंद ठेवणे म्हणजे शिक्षणव्यवस्थेला टाळेबंदी ठेवणे आहे. तरीही सुरक्षितता महत्वाची आहेच !

मुलांच्या मनात खेळ ही स्थायी भावना असते. खेळांमागील प्रेरणा व प्रवृत्ती मुलांना शाळेविषयी गोडी निर्माण व्हावी व शालेय वातावरणात मुले पुन्हा रमावीत यासाठी शालेय स्तरावर किमान पहिला आठवडा तरी काही मनोरंजक बाबी मुलांच्या समोर ठेवणे गरजेचे आहे. त्यामुळे त्याची ऊर्जा रिफ्रेश होईल ते शिकते होतील. असे खेळ की मुलांना हलके करतील तणाव फ्री होतील.

काय करता येईल ?

- मनोविश्लेषणात्मक व बौद्धिक कसौट्या, कोडी, लपाछपी, धपाधपी, कॅरम वगैरे खेळ घेता येतील. अशा खेळातून मुलांच्या भावविश्वाचे प्रकटीकरण होते.
- मुलांच्या रचनात्मक व विधायक प्रवृत्तीसाठी रचनात्मक व निर्मितीक्षम खेळांची अपेक्षा आहे. यातून मुलांची विधायकता व जिज्ञासू वृत्ती वाढीस लागेल.
- ड्रॉइंग, पेंटिंग, मातकाम, विणकाम, रंगकाम, कला, चित्रे अशा उपक्रमात गुंतवता येतील.
- मुलांची चौकस बुद्धी वाढावी त्यांच्यातील औत्सुक्याला योग्य वाट मिळावी यासाठी पृथक्करणामात्मक वृत्ती वाढविणारे खेळ घेतले गेले पाहिजेत
- वस्तूची उकल करून पाहण्याची सवय लावणे त्याचे पृथक्करण करण्याची मुलांमध्ये असलेली प्रवृत्ती खेळांमधून वाढताना आढळते. असे खेळही घेता येतील.

अनेक मुलं सध्या तणावाखाली आढळतात. त्यांच्यातील मुक्त संचार करण्याची अंतःप्रेरणा दबल्या गेल्यासारखी झाली आहे. यातून विध्वंस व द्वेषाची भावना त्यांच्यामध्ये निर्माण होण्याअगोदर त्यांना काही आध्यात्मिक वृत्ती जागवणारे खेळ तसेच काही चांगल्या पौराणिक कथा, विनोदी कथा,

रहस्यकथा त्याचबरोबर मुलांना आवडणाऱ्या बालकथा, चांगली गाणी ऐकवणे म्हणजे शिकवणे असे होऊ शकते. काही धार्मिक कथा व आध्यात्मिक भावना जोपासण्यासाठी योगासने ही घेता येतील.

प्राचीन भारतीय पौराणिक व ऐतिहासिक इतिहासाचा वारसा मुलांना अवगत करून देणे शिवरायांच्या शौर्य कथा सांगणे, गांधीजी, सानेगुरुजी, विवेकानंद, फुले, शाहू, आंबेडकर, कर्मवीर यांच्या जीवनावरील प्रसंग माहिती करून देणे ही शक्य होईल.

शालेय स्तरावर चांगल्या व संस्कारक्षम अशा कथा धार्मिक कथा यांचे वाचन किंवा कथन घर केले तर मुलांवर भारतीय संस्कृतीचे संस्कार निश्चित होतील. तो इतिहास या निमित्ताने जाग्या येईल.

पुनरावर्तन थेरी मुलांना खेळांतून मानवाच्या वांशिक इतिहासाची पुनरावृत्ती करून देता येईल. हा पुनरावर्तन सिद्धांत अमेरिकन मानसशास्त्रज्ञ जी. एस्. हॉलने प्रथम मांडला. बालकाच्या विकसनशील अवस्थांमध्ये क्रमाक्रमाने, अजाणताच, मानवाच्या आदिम काळापासून ते आधुनिक काळापर्यंतच्या सांस्कृतिक प्रगतीच्या वेगवेगळ्या अवस्थांतरांचे प्रतिबिंब त्याच्या खेळांतून पाहावयास मिळते.,तोच धागा आपण विणला तर पुढील वस्त्राचा ताणाबाणा गुंफला जाईल. मुलांना पुन्हा शिक्षण प्रक्रियेत सक्रीय करणे असे होईल

मुलांनी मुलांशी खेळावे असे खेळ शर्यती, मोकाट-दौडधाव , पळणे, चालणे, रांगणे, लंगडणे, उड्या मारणे आरडाओरडा करणे यात मुक्त संचार व हालचाली होतात. संगीतखुर्ची,चमचा-लिंबू, गाढवाला शेपूट लावणे, तीन पायाची शर्यत, आंधळी कोशिंबीर, फिरत्या टायर मधून चेंडू टाकणे असे मनोरंजनपर खेळांच्या सामुदायिक स्पर्धा सुरक्षितपणे घेता येतील. तसेच मुलांसाठी दोरीवरच्या उड्यां, लंगडी, चेंडू लगोरी, फुगडी इ. सारख्या खेळांत रमवता येईल.

एकाने सर्वांबरोबर खेळावयाचे खेळ हे खेळ पण मुलांना फार आवडतात यांत शिवाणा पाणी, लपाछूपी मामाचे पत्र हरवले आंधळी कोशिंबीर, छप्पापाणी, धबाधबी इ. खेळांचा समावेश होतो.

एकाने एकाशी खेळावयाचे खेळ, व्हॅड युद्ध, कुस्ती, मुष्टियुद्ध, कमरओढ, रेटारेटी अशा अनेक प्रकारच्या लढती या गटात मोडतात. तसेच बुद्धिबळासारखे बौद्धिक कौशल्यावर आधारित खेळही यात येतात. या निमित्ताने क्रीडा विश्व मुलांच्या हाती येईल.

सांघिक खेळ खेळणे पण हे खेळ जरा जपून काळजीपूर्वक खेळावे लागतील

यात शर्यतींचा समावेश होतो. तीन पायांच्या शर्यती, पळण्याच्या गट-शर्यती,रिले-रेस, तसेच लंगडी कबड्डी, खोखो हे नियमबद्ध सांघिक खेळ.मुलांना नेहमीच आवडतात वाकड्यातिकड्या उड्या, धरपकडीचे खेळ तसेच विनोदी हालचालींचे खेळ, गोष्टीरूप खेळ असे रंजनाबरोबरच मानसिक व बौद्धिक शिक्षण देणारेही खेळ मुलांना नेहमीच आवडतात.

मुलांच्या शर्यती लावता येतील -

समान क्रमांकांच्या खेळाडूने त्याला दिलेले अंतर कशा प्रकारे-महणजे पळून, चालून, उड्या मारून, लंगडून, रांगून, दोरीवरच्या उड्या मारून, कोलांट्या उड्या मारून वा चेंडू हाताने थापटून टप्पे पाडत अंतर कापून जायचे या नि अशा खेळात दमायचे असे झाले पाहिजे.

खास मुलींसाठी खेळ व्यायाम व करमुणकीबरोबरच भावी आयुष्यात उपयुक्त ठरतील, अशा गुणांची जोपासना या खेळांमुळे होऊ शकते फुगडी, झिम्मा, कोंबडा, पिंगा, 'किकीचे पान बाई किकी', 'किसबाई किस' हे मुलींचे काही खेळ खेळता येतील.

मनोरंजक साभिनय खेळ यात मनोरंजक गोष्टी सांगणे ती सांगताना प्रसंगानुसार हावभाव करायचे असतात किंवा अभिनयासह गीत गायचे असते.

सांघिक मैदानी खेळ आहेतच -

परदेशी खेळात क्रिकेट, विंग टेनिस, टेबल-टेनिस इ. व मुली नेटबॉलसारख्या खेळांचा सराव करू शकतात. पाश्चात्य देशांत हे खेळ तसेच व्यायामी खेळ बालवयातच शिकविले जातात.

बैठे खेळ यात पत्ते व पत्त्यांचे खेळ, कॅरम, पटावरील खेळ, व्यापार, बुद्धिबळ इ. खेळ मुले फावल्या वेळात व सुटीत खेळतात.मुले खेळली की शिकतात अनुभव व निर्णय या खेळातूनच ती शिकत असतात.

सामुदायिक कवायतीच्या खेळातून मुलांना शिस्त व स्वच्छता यांचे महत्त्व पटते. कवायत व खेळ यांची हल्ली सांगड घालण्यात आलेली आहे. क्रिकेटसारख्या खेळात फलंदाज, गोलंदाज व क्षेत्ररक्षक यांना ज्या हालचाली कराव्या लागतात,

आनंद मिळविणे हेच बालकांची इच्छा असते; त्या दृष्टीने खेळ हे साधनरूप असतात. तसेच जीवनात पुढे कराव्या लागणाऱ्या आवश्यक शारीरिक कृतींची रंगीत तालीमच खेळामध्ये घडते. आजकाल खेळांचे महत्त्व भारताताही वाढते आहे. सुदृढ भावी पिढी निर्माण करण्याचे कार्य शारीरिक शिक्षणामुळेच साध्य होऊ शकेल. असा एक प्रकारचा विश्वास निर्माण झालेला आहे. खेळांमुळे बालकांचे शरीर सडढ होते व मन निरोगी राहते, याचीही योग्य ती जाणीव निर्माण झालेली आहे. खेळांतून मुलांना आज्ञाधारकपणा, समता, शिस्त, खिलाडूवृत्ती, वैयक्तिक जबाबदारीची जाणीव, सांघिक भावना, सावधानता, महत्वाकांक्षा वगैरे गोष्टींचा लाभ होतो. हे सर्व गुण राष्ट्राच्या विकासाच्या दृष्टीने अत्यंत महत्त्वाचे आहेत. खेळामुळे बालकांना नैतिक शिक्षणाचेही पाठ मिळतात व चांगला नागरिक बनण्याचे शिक्षण मिळते.

आज मुलांना पुन्हा पूर्ववत शाळेत रममाण होत अभ्यासात गुंतवायचे असेल तर सुरक्षित वातावरणात मुलांची पावले मैदानाकडे वळावीत पुन्हा त्या शाळा भराव्यात गर्दीने मैदाने फुलावीत गोंधळ गोंगाट व्हावा आणि शिक्षणाचा जागर गोंधळ पुन्हा निर्माण व्हावा. ही अनिवार ओढ व इच्छा लवकरच पूर्ण होईल ही सदिच्छा बाळगू या !

संदीप गांधी

श्री. माधवराव भागवत हायस्कूल, विलेपार्ले (पूर्व) मुंबई - ४०० ०५७
84249 52002

करिअरचा मंत्र नवा

गुड मॉर्निंग मित्रांनो !!

काय, चमकलात ना !! हे असं अचानक गुड मॉर्निंग वगैरे ऐकून तुम्ही विचारात पडला असाल.

मित्रांनो Morning म्हणजे More innings प्रत्येक पहाट तुमच्यासाठी अनेक नवीन इनिंग घेऊन येते. रोज सकाळी तुम्ही नव्याने जन्माला येता. रोज तुमच्या समोर नवीन संधी उपलब्ध होत असतात. हे जीवन खरोखरच एक विलक्षण मौज आहे. ती मौज तुम्हाला लुटता आली पाहिजे. प्रत्येक क्षणी जीवन तुम्हाला काहीतरी नवीन नवीन प्रदान करायला सिद्ध असतं, तुम्ही फक्त ते स्वीकारायला सज्ज असायला हवं.

एक दिवस असाच एखादे कार्यक्षेत्र तुम्हाला भेटतं तुमच्याशी हितगूज साधतं. तुम्हीदेखील त्याच्यात रुची घेऊ लागता आणि तुम्ही त्याच्याशी जवळीक वाढवली किंवा त्याच्याशी एकरूप होऊन गेलात की ते तुमचं करिअर बनतं.

खरंतर करिअर निवडणे अगदी साधी सोपी सरळ गोष्ट आहे. तुमच्या मनाचा कल तुम्हाला एकदा कळला की त्यानुसार काम निवडणं सहज शक्य असतं. पण येथे तुमच्या मार्गात येतं - जग. जग म्हणजे तुमच्या आजूबाजूची माणसं. ते लहानपणापासून तुमच्यावर एकाच गोष्टीचा जोरदार मारा करतात. ते सतत सांगतात- तसं धावायचं म्हटलं की घोडा ही धावतो आणि गाढवही. तुम्हाला काय बनायचय तुम्ही ठरवा. यावर तुमचं ठरलेले उत्तर - घोडा

ते लगेच पुढे म्हणतात ते ठीक आहे पण घोडे तीन प्रकारचे असतात एक रेसचा दुसरा टांग्याचा आणि तिसरा वरातीचा. तुम्हाला कोणता घोडा बघायचाय ? तुम्ही लगेच यंत्रवत बोलता - अर्थातच रेसचा.

इथे एक गोष्ट तुम्ही सर्वजण विसरलेले असता तुम्ही माणूस आहात घोडा नाही पण माणसाला घोडा बनवण्यासाठी सारी यंत्रणाच पावलोपावली तुम्हाला प्रभावित करीत असते आणि इथेच सगळी गडबड होते.

म्हणून खलिल जिब्रान या विचारवंतांने पालकांना आशयघन विनंती केली आहे तो म्हणतो

तुमची मुले ही तुमची मुलं नाहीतच. चिरंजीव होऊ इच्छिणाऱ्या जीवनाच्या उत्कंठा आकांक्षेची ती मुले आहेत. तुमच्या देहाच्या वाटेने ती जन्माला आली असली तरी तुम्ही त्यांना आपलं प्रेम द्या. पण आपले विचार मात्र देऊ नका. त्यांच्या देहासाठी त्यांना द्या घरकुल बांधून. पण त्यांचे आत्मे मुक्त असू देत. तुमच्या स्वप्नात तुम्ही पोहोचू शकणार अशा उद्यानातून त्यांना स्वतःची घरकुले उभारू द्या. तुम्ही त्यांच्यासारखे खुशाल होण्याचा प्रयत्न करा पण त्यांना तुमच्या सारखं बनवण्याचा विचारही करू नका. लक्षात ठेवा जीवन हे भूतकाळात रेंगाळत नसतं ते नेहमी पुढे पुढे जात असतं. मुलांनो या सुंदर जगात मोकळा श्वास घ्या. ठरवा बरे तुम्हाला काय व्हायचंय?.. हे ठरवताना पहिला मनाचा मग बुद्धीचा आणि नंतर तज्ञ व्यक्तींचा कौल घ्या. हे करताना केवळ स्कोप पाहू नका. स्कोप हा मोठा फसवा शब्द आहे. सध्या मॅनेजमेंटला मेडिकल सायन्स ला इंजीनियरिंग ला स्कोप आहे असं नेहमी तुमच्या कानावर पडत असेल ते कार्यक्षेत्र होतं का हा प्रश्न मनाला अगोदर विचारा मग लक्षात ठेवा तुमचा सगळ्यात मोठा गुरू आहे तुमचं अंतर्मन. त्याच्याकडे कानाडोळा करून बाहेर धावत बसू नका नाहीतर शिक्षण - करिअर - नोकरी - पैसा - आणखी पैसा - वस्तू -आणखी वस्तू..... या दुष्टचक्रात अडकून पडलेलं जीवन वाळू सारखं हातातून निसटून जाईल आणि जेव्हा जाग येईल तेव्हा तुमच्या आयुष्याची संध्याकाळ झालेली असेल तेव्हा नवीन करिअर नव्हे फक्त चिडचिड निर्माण होईल. कारण त्यावेळी पैसा भरपूर असेल पण समाधान व त्यातून मिळणारी कृतार्थता नसेल. ज्या दिवसाची संध्याकाळ फसली तो दिवस फसला.

म्हणून अगदी आज स्वतःला ओळखा. असे गोंधळून जाऊ नका.

There is the place for everything and everything has its place.

हे वाक्य कधीच विसरू नका शिवाय पुढील काही मुद्द्यांचा बारकाईने विचार करा

- उत्तम करिअर करण्यासाठी वाचन आवश्यक आहे आजच उत्तम वाचनालयाचे सभासद व्हा
- व्यायाम दररोज आवश्यक
- पालकांकडून गरजेपुरतीच पैशांची मागणी करा
- मोठं होण्यासाठी स्वतःचा विचार करा. थोडं मार्गदर्शन घ्या
- अभ्यास खेळ मनोरंजन याचं दैनंदिन नियोजन करा
- टीव्हीवरील अभ्यासू व ज्ञानात भर घालणारे कार्यक्रमच पहा.
- तुमच्या पालकांशी विविध कार्यक्षेत्राबाबत चर्चा करा.
- प्रोफेशनल अभ्यासक्रम निवडण्यापूर्वी संबंधित अभ्यासक्रमाची दररोज माहिती घेण्याचा प्रयत्न करा

यशस्वी करिअर साठी काही महत्वाचे मुद्दे लक्षात ठेवा -

Involvement, integrity and identity

जे कोणतेही करिअर निवडल्यं त्यात Involve (गुंतून) होऊन जा. याच्यामध्ये जेवढं तादात्म्य पावता येईल तेवढं तुमचं कौशल्य, अंगभूत गुण अधिकाधिक विकसित होत जातील. तुमच्यातल्या सुप्त शक्ती जागृत होतील आणि कार्य करू लागतील.

Integrity म्हणजे सचोटी, प्रामाणिकपणा. जे कार्यक्षेत्र निवडलं आहे त्याच्याशी प्रामाणिक राहा. त्यालाच Integrity towards profession असं म्हणतात .त्यामुळे कामाबद्दलची आत्मीयता वाढेल आत्मीयतेने अभिरुची वृद्धिंगत होत जाईल हे सगळं तुमचं तुम्हालाच करावे लागेल कारण

No one else can dance your dance

No one else can sing your song

No one else can write your story

Who you are what you do to..... so begin right now.

यानंतर तुम्हाला प्राप्त होईल Identity म्हणजेच एक ओळख जी त्या केवळ कार्य क्षेत्रापुरती मर्यादित असणार नाही ती ओळख तुमचं जीवन व्यापून टाकेल. खरंतर अशी ओळख मिळायलाच लोक धडपडत असतात. त्यालाच पुढे जाऊन संबोधलं जातं कीर्ती.

मरावे परी कीर्तिरूपे उरावे या समर्थ उक्तीनुसार आपल्या कार्यक्षेत्रात असं काही कर्तृत्व दाखवा की तुम्ही लोकांसाठी एक उदाहरण असाल. अभिनेता म्हटला की अमिताभ बच्चन, क्रिकेट म्हटले की सचिन, उद्योग म्हटले की टाटा. तसं अमूक एक क्षेत्र म्हंटलं की तुमचं नाव घेतलं गेलं पाहिजे तरच तुम्ही काही तरी भव्यदिव्य केलं. नाही तर कितीतरी लोक आले आणि गेले. गर्दीत जाऊ नका तुमच्या साठी ठराविक उंचीवर एक व्यासपीठ असलंच पाहिजे त्यालाच नेत्रदीपक यश म्हणतात.

हे सर्व करताना तुम्ही एक सुहृदय माणूस आहात हे मात्र विसरू नका. जे कराल ते माणुसकीची स्पंदने हृदयात ठेवून करा. करिअरमध्ये मेंदू श्रेष्ठ असतो. पण जीवनामध्ये हृदय महत्वाचं ठरतं. कारण ते शेवटी तुम्हाला उन्नत मार्गावर घेऊन जातं.

तेव्हा ठरवा, निवडा आणि चला.....

दोस्तो जो सफर की शुरुवात करते हैं, वह ही मंजिल को पार करते हैं |

बस एक बार चलने का हौसला रखिये |

अच्छे इन्सानोंका तो रास्ते भी इंतजार करते हैं |

मीना मिश्रा

मुख्य कार्यकारी अधिकारी

द इम्पिश लास पब्लिशिंग हाऊस

सर्जनशील लेखक कसे व्हावे?

आज शालेय तसेच महाविद्यालयीन स्तरावर काही विद्यार्थी स्वतःच्या काव्यरचना किंवा कौशल्यपूर्ण रीतीने लेखन करताना दिसतात. तुमचे लेखन सर्जनशील कसे व्हावे याबाबत प्रत्यक्ष इम्पिश लास पब्लिकेशन हाऊसच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्रीम. मीना मिश्रा यांचे विचार तुम्हाला नक्कीच प्रेरणादायी ठरतील

लेखक आपल्या लिखाणातून शब्दांद्वारे लिखित विचार आणि भावना इतरांपर्यंत पोहोचवतो. तुम्हांला उत्कृष्ट लेखक व्हायचे असल्यास हा लेख नक्कीच मार्गदर्शक ठरू शकतो.

सर्जनशील लेखनासाठी कोणतेही अधिकृतपणे मंजूर केलेले नियम नाहीत. तथापि, सर्जनशील लेखन करताना आपल्या रचना योग्य प्रकारे मांडल्यास, शब्दांची योग्य बांधणी केल्यास आपले विचार वाचकांच्या मनावर कोरले जाऊ शकतात. यातूनच वाचकांच्या मनावर लेखक आपल्या विचारांनी राज्य करू शकतो. छंद म्हणून किंवा करिअर म्हणून सर्जनशील लेखन करू इच्छिणाऱ्यांसाठी येथे काही मार्गदर्शक तत्त्वे दिली आहेत.

- सर्जनशील लेखकासाठी अवांतर वाचन अत्यावश्यक असते. मग ती ई-बुक असो वा पेपरबॅक काही फरक पडत नाही पण, तुम्ही नियमित वाचा.
- वाचनाची सवय लावा.
- तुम्हाला आकर्षित करणारे शब्द, वाक्ये किंवा वाक्ये अधोरेखित करण्याचा प्रयत्न करा. यातून स्वतःसाठी शब्दसंग्रह तयार करण्याचा प्रयत्न करा.
- तुम्ही जे वाचता त्याचा सारांश लिहा.
- तुम्ही वाचलेल्या कथेचे किंवा पुस्तकाचे पुनरावलोकन लिहिण्याचा प्रयत्न करा. यातून तुम्हांला लेखकाच्या विचारांची सखोल माहिती समजेल आणि त्यामुळे तुम्हांला साहित्याच्या महासागराची खोली गाठायला मदत होईल.

तुम्हांला कविता करायच्या असतील तर --

- जगभरातील प्रसिद्ध कवींनी लिहिलेल्या अधिकाधिक कविता वाचण्याचा प्रयत्न करा.

- कवी आपल्या कवितेचा विषय कसा ठरवतात ? यमक आणि ताल यांच्याशी कसे खेळतात याची नोंद घ्या.
- विषयात स्वराची किती चांगली काळजी घेतली आहे याचा विचार करावा. एकदा तुम्ही तुमची निरीक्षणे नोंदवली की तुमच्या कवितांमध्ये ही तंत्रे वापरण्याचा प्रयत्न करा.

मी नवोदित लेखकांना असे सुचवेन की, तुमच्या अंतर्मनाचे सदैव ऐका. गद्य किंवा पद्य असो, तुमची स्वतःची कल्पनाशक्ती वापरा. तुमचे विचार तुमच्या लॅपटॉपवर किंवा तुमच्या लेखणीने कागदावर उतरू द्या. जर तुम्ही या क्षेत्रात नवशिके असाल तर व्याकरणाच्या चुका होऊ शकतील. मात्र नंतर संपादन करताना त्यावर बारीक लक्ष ठेवा आणि त्यात सुधारणा करा. आपल्या आतील भावना सर्जनशील कवितेतून ओसंडून वाहू द्या.

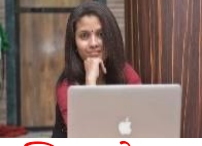
सोप्या आणि सहज गोष्टींनी लिहायला सुरुवात करा. अगदी सुरुवात करताना लेखाला अभिप्राय लिहिणे किंवा १० ओळींची कविता लिहिणे यापासून प्रारंभ करा. लेखन सुरू करण्यासाठी योग्य क्षणाची वाट पाहू नका. तर मग चला, तुमचं पेन उचला, एक वही घ्या आणि तुमचे विचार त्यावर वाहू द्या. एकदा तुम्ही लिहिल्यानंतर ते प्रकाशित करण्याचा प्रयत्न करा. ते तुम्हांला लेखक म्हणून आत्मविश्वास देईल.

एक प्रकाशक म्हणून माझा विश्वास आहे की -

"लिहिणाऱ्या प्रत्येक आत्म्याला प्रकाशित होण्याचा अधिकार आहे."

“कोणतीही गोष्ट आपण केवळ वाचण्यासाठी वाचत नसतो. वाचलं आणि संपलं, झालं असं कधीच नसतं. आपण जेव्हा वाचतो तेव्हा त्यात वापरलेले शब्द, भाषा, विषय, विचार आपल्या मनावर आघात, परिणाम करत असतात. वाचनानंतरची प्रक्रिया किंवा प्रतिक्रिया दोन्ही महत्वाचे. ज्या प्रकारचे वाचन आपण करतो त्यावरून आपले मनोविचार तयार व्हायला मदत होते. वाचनानंतर सुरु होते त्यावरील चिंतन, त्या विचारांना जुळते करून घेणारे किंवा ते पटणारे, असे आपले मत आपण बनवायला लागतो. खरं वाचन असं आपल्याबरोबर चिरंतन रहातं. वाचनानंतर सुरु होते ती क्रिया जी वाचनाच्या परिणाम स्वरूपच असते. केवळ वाचून आपण सोडून देत नाही तर जे वाचलं त्यावर जास्त विचार करायला लागतो.”

ॐ. उमेश प्रधान

कल्पिता राणे

संचालिका, कल्पांगण सांस्कृतिक केंद्र

Maharashtra Times, Shravan Queen 2007

Mrs Talented, Mrs India Worldwide 2017

ओळखा मी कोण..... ?

नमस्कार,

ओळखलंत का मला ? अहो, मी तुमचा एक मित्र आहे. नेहमीच तर भेटतो आपण एकमेकांना... काय म्हणता अजून ओळखलं नाहीत..... कमालच आहे बुवा तुमची. एकटे असताना जरा म्हणून पाठ सोडत नाही तुम्ही माझी, सारखं आपलं मागे मागे. जरा मोकळा वेळ मिळाला का पाय लावून पळत सुटला माझ्या भेटीला. घ्या, आता अजूनही ओळखू येत नाहीये का ? मी चुकीच्या माणसाच्या हातात आलोय का? अर्सं असेल तर उत्तमच झालं बघा. म्हणजे, माझ्या त्याला भेटण्या ने त्याचा रिकामटेकडे पणा सार्थकी लागेल आणि तो काही चुकीचं करण्यापासून परावृत्त होईल..... आता इतकं स्वतःचं कौतुक केलं मी, तरीही नाही लक्षात आलं, कोण आहे मी ते..... ?

नाही अजून ? आता मीही रागावलोय. आता जीवर तुम्ही मला हात जोडून बोलवत नाही ना तोपर्यंत मी येणारच नाही तुमच्या भेटीला. नेहमी सहज उपलब्ध होतो म्हणून माझी किंमत नाही ना तुम्हाला ? खूप छान असतो, परीक्षेचं टेन्शन, स्पर्धेचं टेन्शन सतत बिझी असण्याचं टेन्शन आणि या सगळ्या मधून तुम्हाला घटकाभर मी मोकळे करतो. माझ्या सहवासात हा सगळा ताण तुम्ही विसरता आणि आपण एकमेकांच्या सहवासात राहू लागतो. तेव्हा कसं सगळं मनातलं माझ्या समोर मोकळं करतात. सारे जग विसरून माझ्यासह स्वतः समरस होऊन जातात. अजूनही नाही आठवत आहे का, की मी कोण आहे ?

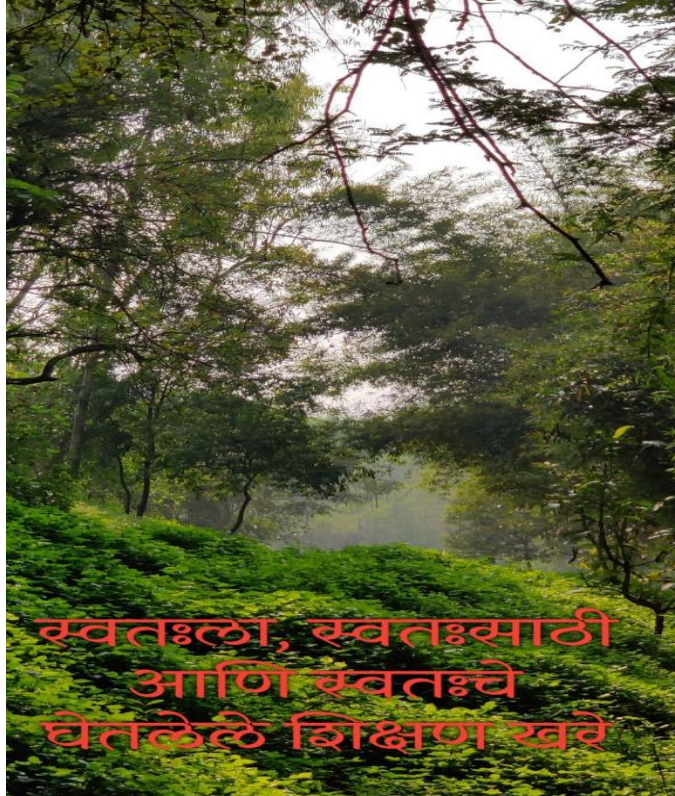
तर मग, हा मी चाललो तुम्हाला सोडून. माहिती आहे ना, मी फक्त सुज्ञ माणसांनाच माझा मित्र किंवा मैत्रीण बनवतो आणि एकदा मैत्री झाल्यावर मी ती पुरेपूर निभावण्याचा प्रयत्न करतो. मान्य आहे की मला भेटणार त्या व्यक्तीनुसार मी माझं स्वरूप बदलतो पण माझ्याशी जोडण्याचं कारण मात्र एकच असतं आणि ते म्हणजे मी सगळ्यांना आवडतो. आणि कोणी मला त्याची आवड सांगितली का मग ती जपण्याचा मी पुरेपूर प्रयत्न करतो. माझ्या असल्याने तुम्हाला कायम आनंदच मिळेल तुम्ही कधीच एकटे पडणार नाही मला जपलात ना आयुष्यात खरं सांगतो कुठलं संकट तुम्हाला कधी दुःखी करणार नाही. मला तुम्ही जपलं ना तर मी कधीच सोडणार नाही. मी असताना तुम्हाला कधीच कसलं टेन्शन येणार नाही. हा, आता मला ओळखता येत नाही म्हणून टेन्शन घेऊ नका. मी एक हिंट देतो पण आता तरी कृपया ओळखा.

कधी हातात ब्रश घेऊन रंगासोबत खेळत भेटतो तुम्हाला कागदावर,

कधी सा रे ग म म्हणत सुरू होऊन उमटतो पेटीवर,

कधी शब्द होऊन मी तुमचा लिहिता होतो कवितेवर,
कधी फक्त पुस्तक होऊन हौस भागवतो पुस्तकावर,
कधी कुठल्या खेळात रमतो मी मैदानावर,
कधी भेटतो तुम्हाला बुद्धिबळाच्या पटावर,
कधी सुगरण होऊन प्रयोग करतो पोटावर,
कधी फिल्म पाहून फिल्मी जगून घेतो घटकाभर,
एक ना अनेक तुमच्या मर्जीने तुम्ही मला सजवता,
मैत्रीची खूणगाठ बांधून मला आयुष्यभर जपता,
आता तरी मला ओळखा मी नाही कोणी परका,
मी आहे तुमचा छंद साथ सोडू नका माझी कधी बरं का !!

विद्या पुरव

मुख्याध्यापिका,

सी. डी. बर्फीवाला हायस्कूल अंधेरी (प), मुंबई.

उपक्रमशील शाळा : सी. डी. बर्फीवाला हायस्कूल, अंधेरी

२०२०-२०२१ या वर्षात अचानक उद्ध्वलेल्या कोरोना महामारीमुळे संपूर्ण जग स्थितप्रज्ञ झाले. अचानकपणे आलेल्या या covid-19 च्या महामारीमुळे संपूर्ण जगच हैराण झाले. संपूर्ण जग या वैश्विक महामारीने ठप्प झाले. २०२०-२०२१ या शैक्षणिक वर्षावर कोरोनाचे सावट पसरले आणि शैक्षणिक क्षेत्रात अस्वस्थता निर्माण झाली. या शैक्षणिक वर्षाला अनपेक्षितपणे कोरोनाने विळखा घातल्यामुळे अभूतपूर्व संकट सर्वासमोर उभे ठाकले.

समोर सगळा अंधार आणि या अंधारातून प्रकाशाचा किरण शोधण्याचे आव्हान शिक्षण क्षेत्रातील दिग्गजां समोर उभे ठाकले. अनेक प्रश्नांची गर्दी डोक्यात उसळत होती. प्रत्येक समस्येचे निराकरण करायचे होते. एक सत्वपरीक्षाच होती. सगळ्यांच्या प्रयत्नांचा कस लागणार होता, कारण कुठेही थांबून चालणार नव्हते पुढे चालत राहावं लागणार होतं. कारण शिक्षण ही निरंतर चालणारी प्रक्रिया आहे ती कधीच विराम घेत नाही.

शरीराला श्रमाकडे, बुद्धीला मनाकडे, आणि हृदयाला भावनेकडे वळवणे म्हणजेच शिक्षण होय शिक्षण ही एक अशी प्रक्रिया आहे. की ती कधीच बंद पडू शकत नाही. कोरोना आणि लॉकडाऊन संपूर्ण जगासाठी एक शिकवण आहे. हे एस.सी.डी बर्फीवाला हायस्कूल ने सिद्ध करून दाखवले. सगळीकडे लॉकडाऊन सुरू झाले पण बर्फीवाला हायस्कूलच्या शिक्षणाला मात्र पूर्ण विराम नव्हता.

अखेरीस या संकटातून मार्ग निघालाच व २०२०-२०२१ चे शैक्षणिक वर्ष ऑनलाईन पद्धतीने झूम प्लॅटफॉर्मद्वारे सुरू झाले.

नेहमीच विद्यार्थ्यांच्या व शिक्षकांच्या हिताचा विचार करून, प्रेरणा देणारे या शाळेचे व्यवस्थापकीय मंडळ खंबीरपणे पाठीशी उभे राहिले. या लॉकडाऊन च्या काळात विद्यार्थी व शिक्षकांच्या सर्वांगीण विकासास उपयुक्त अशा विविध वेबिनार चे आयोजन झूम मीटिंग आणि फेसबुकच्या माध्यमातून केले. विद्यार्थ्यांबरोबर पालकांच्याही कलागुणांना वाव देणारे कार्यक्रम आयोजित केले. आपले सर्वच सुरक्षा रक्षक आपले कर्तव्य अविरत पार पाडीत असतात त्याचप्रमाणे बर्फीवाला शाळेच्या या शैक्षणिक वर्षात कोणत्याही शैक्षणिक कार्यक्रमात खंड पडला नाही.

म्हणतात ना शिक्षक नेहमी परिवर्तनशील व प्रयोगशील असतो तो नेहमी नवनवीन ज्ञानाची शिदोरी मिळवून विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचविण्याचा प्रयत्न करीत असतो. विविध मूल्यांची जोपासना करण्याचा, विद्यार्थ्यांमध्ये ती रूजवून त्यांना घडविण्याचा तो प्रयत्न करीत असतो. पण त्यांना प्रेरणा देणारा एक

नावाडी असतो आणि या नावाड्याचे काम करीत असतो तो म्हणजे मुख्याध्यापक एस.सी.डी बर्फीवाला हायस्कूलच्या मुख्याध्यापिका श्रीमती विद्या पूरव यांनी समर्थपणे या सगळ्या परिस्थितीला तोंड दिले. त्यामुळे २०२०-२०२१ या शैक्षणिक वर्षातील कार्यात कुठेही खंड पडला नाही. फरक तो फक्त एवढाच की प्रत्यक्ष शाळेत मुलांच्या समवेत सगळे कार्यक्रम न करता ऑनलाईन पद्धतीने केले. सर्व जीवन मूल्यांवर आधारित उपक्रमांबरोबरच शिक्षण घेण्यात कुठेही खंड पडला नाही. 'योग दिन, महिला दिन, मराठी दिवस, वाचन प्रेरणा दिवस, थोरामोठ्यांच्या जयंत्या, पुण्यतिथी, राष्ट्रीय उत्सव असे अनेक कार्यक्रम ऑनलाईन साजरे केले एवढेच नव्हे तर मुलांच्या विविध कलागुणांना कौशल्यांना वाव देण्यासाठी व जोपासण्यासाठी मनाला आनंद देणारे नृत्य, गायन, चित्रकला, स्पर्धा, वेडाभूषण स्पर्धा, प्रश्नमंजुषा स्पर्धा, वकृत्व स्पर्धा, कोडींग इत्यादी कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.

कवी कुसुमाग्रजांच्या 'पाठीवरती हात ठेवून फक्त लढ म्हणा' या काव्यपंक्ती प्रमाणेच सर्व शिक्षकांनीही या मोठ्या संकटात मुलांना प्रेरणा दिली. अल्बर्ट आईन्स्टाईन ने अगदी बरोबर म्हटले आहे 'प्रत्येक संकटाच्या वेळी मोठी संधी दडलेली असते'. अगदी त्यानुसारच एस.सी.डी बर्फीवाला हायस्कूलमध्ये खालील विविध उपक्रम आयोजित करून मिळालेल्या संधीचे सोने करून दाखवले.

स्टुडंट्स एक्सचेंज प्रोग्राम

जागतिक महामारी covid-19 मुळे जगभरातील प्रवास आणि आंतरराष्ट्रीय अभ्यास विस्कळीत झाला परंतु 'HETS' म्हणजेच हार्वेस्ट एज्युकेशनल ट्रान्सफॉर्मेशन सोल्युशन्स हा एक जागतिक स्तरावर मान्यताप्राप्त सामाजिक उपक्रम आहे. कोणत्याही व्यक्ती किंवा शैक्षणिक संस्थेला आवश्यक ज्ञान प्रदान करण्यावर विश्वास ठेवतो. तरुण वर्गाने स्वतंत्रपणे स्वतःची प्रगती करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या कौशल्यांचे मार्गदर्शन करण्याला अधिक प्राधान्य दिले जाते.

'HETS' ने २५ फेब्रुवारी २०२१ रोजी इंटरनॅशनल स्टुडंट्स एक्सचेंज प्रोग्राम आयोजित केला आणि बर्फीवाला हायस्कूलच्या चार विद्यार्थ्यांनी कुमारी रीना कामठे इयत्ता ८ कुमारी. वंशिका कोटीयन इयत्ता ८

कुमार. पियुष बकाळकर इयत्ता ६ वी आणि कुमार. अनस शेख इयत्ता ६ वी यांनी भारत-कला आणि संस्कृती, पाककृती आणि महाराष्ट्रातील महान व्यक्तिमत्वांची सखोल माहिती दिली

यामध्ये सहभागी झाल्यामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये कल्पकता आणि उद्योजकतेची भावना विकसित होऊ शकली नाविन्यपूर्ण शिक्षणाद्वारे त्यांच्यात नैतिक मूल्येही रुजवली गेली.

संगीतमय संध्याकाळ -

इंटरॅक्ट क्लबच्या विद्यार्थ्यांनी २६ सप्टेंबर २०२० रोजी संध्याकाळी ५.०० वाजता ऑनलाईन कार्यक्रम आयोजित केला होता. या कार्यक्रमासाठी श्रीमती. कला श्रीधर आणि श्री. चेतन देसाई हे प्रमुख पाहुणे होते. संगीत हे एखाद्या जादुई कांडीसारखे काम करते. निराश, उदास मनाला उभारी देते. मन टवटवीत ताजेतवाने बनवते, मन तरुण होते आणि म्हणूनच या संगीतमय कार्यक्रमाला दिलेले

संगीतमय संध्याकाळ हे नाव साजेसे होते. संगीताला भाषा नसते परंतु कर्णमधुर स्वर माणसाला स्वर्गीय आनंद प्राप्त करून देतात आणि नादमय सूरमयी कार्यक्रमात आमच्या माजी विद्यार्थ्यांनी ही सहभाग घेतला होता. त्यांनी वाद्य वाजविली गाणी गायिली, नृत्ये सादर केली आणि या संगीतमय मैफीलीत आमचे विद्यार्थी, शिक्षक आणि पालक हे देखील सहभागी झाले होते. सगळ्यांनीच या संगीतमय संध्याकाळचा आस्वाद घेतला.

बालभवनमधील मुले आणि आनंद वृद्धाश्रमातील ज्येष्ठ नागरिकांच्या जीवनात आनंदचा दिवस यावा यासाठीच या संगीतमय कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. जेणेकरून ते निरोगी आनंदी राहतील. इंटरॅक्ट क्लबतर्फे केलेला हा एक छोटासा प्रयत्न.

स्वसंरक्षण प्रशिक्षण

२६ जानेवारी, २०२१ रोजी एस.सी.डी बर्फावाला हायस्कूलच्या मुख्याध्यापिका श्रीमती. विद्या पूरव विद्यार्थी व शिक्षकांसह चाचा नेहरू उद्यान, अंधेरी येथे स्वसंरक्षण प्रशिक्षण कार्यक्रमात सहभागी झाले होते. मॉडेल टाऊन रेसिडेंट वेलफेअर असोसिएशनतर्फे कार्यक्रम घेण्यात आला. त्यांनी विद्यार्थ्यांना स्वसंरक्षण तंत्र आणि निरोगी स्वास्थ्यासाठी विविध कवायती बद्दल माहिती दिली त्यांना प्रेरणादायी अशी दैनंदिन व्यवहारातील उदाहरणे दिली जेणेकरून भविष्यात त्यांना त्याचा उपयोग होईल.

एस.सी.डी बर्फावाला हायस्कूल ने केली कोरोना वर मात,
सर्वकष शिक्षण ठेविले चालू अविरत,
नानाविध उपक्रम ऑनलाइन राबवित,
विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास घडवित,
खऱ्या अर्थाने हे साध्य करित आहोत, शिक्षणाचे ध्येय.

वाचकांचा प्रतिसाद

श्री जी. एस. पांडलोसकर,
निवृत्त अधिकारी (वर्ग १), महाराष्ट्र शासन
दहिसर, मुंबई ४०० ०६८

मंत्र समुपदेशनाचा या दुसऱ्या अंकाचे मनापासून स्वागत. आज विद्यार्थी वर्गाला असा मायेचा हात फिरवून प्रेमाने सांगणारं कुणीतरी हवं होतं ते काम आपला अंक करतोय असे म्हणायला हरकत नाही. दुसरा अंक वाचताना आपण विद्यार्थ्यांना ज्या टिप्स दिल्या आहेत त्या अत्यंत महत्वाच्या आहेत. तसेच अन्य लेखकांचे लेख ही उल्लेखनीय आहेत. संदीप देसले यांचा स्वानुभवावर आधारित लेख खूपच प्रेरणादायी आहे. थोडक्यात आजच्या विद्यार्थी वर्गाची फार मोठी गरज या अंकाच्या माध्यमातून भागविली जाते. काय करावे किंवा काय करू नये याचे योग्य मार्गदर्शन मंत्र समुपदेशनाचा यातून होत आहे. आपल्या या अमूल्य शैक्षणिक कार्यास खूप शुभेच्छा.

श्री. पराग वेदरत्न शिवदास

हुतात्मा राजगुरू विद्यालय (मुली), पांडवनगर पुणे – १६

सर नमस्कार,

आपला मंत्र समुपदेशनाचा मासिक कालच वाचलं...

वाचलं पण ते मनाला भावलं... आणि माझा स्वभाव असा आहे सर एखादी चांगली व योग्य गोष्ट वाचनात आली तर ती स्वतःपुरती मर्यादित न ठेवता ती सर्वांना दिली पाहिजे कारण ज्ञान दिल्याने ज्ञान वाढते.. आणि आपल्या मंत्र समुपदेशनाचा, एक काळाची गरज ही आपण पाठवलेली पी. डी. एफ. ही आमच्या शाळेच्या व इतर ज्या ग्रुपमध्ये मी समाविष्ट आहे त्या सर्व ग्रुपवर मी पाठवली आहे. आणि विशेष म्हणजे आमच्या विद्यालयाच्या मुख्याध्यापिका व सर्व ज्येष्ठ शिक्षक यांच्याशी चर्चा करून त्याच्या प्रिंट काढून आमच्या इयत्ता १० वीच्या विद्यार्थ्यांना दिल्या. मंत्र समुपदेशनाचा, एक काळाची गरज आणि हीच गरज ओळखून हा एक ग्रंथरूपी पुस्तक भेट म्हणून दिले आहे. एका नव्या उपक्रमाला याच्यापासून सुरुवात झाली आहे.

आपल्या सर्व लेखकांना व आपणास मनापासून खूप खूप शुभेच्छा..

धन्यवाद...

मीना मिश्रा.

सी.इ.ओ.

इम्पिड लास, पब्लिकेशन, मुंबई.

“अंधान्या रात्री समुद्रात असणारा दीपस्तंभ ज्याप्रकारे खलाशांना मार्ग दाखवण्याचे कार्य करतो त्याच प्रकारे 'मंत्र समुपदेशनाचा' या मासिकाचा अध्यापन क्षेत्राशी निगडीत सर्वांनाच योग्य दिशा दाखवण्यासाठी विशेष उल्लेख करावा लागेल. यासारख्या दिशा दर्शकाची आजमितीला सर्वांनाच गरज आहे. या पुढेही हे प्रबोधनात्मक कार्य आपल्या हातून सदैव घडत राहो. आपल्या भविष्यातील उज्वल वाटचालीस माझ्याकडून मनःपूर्वक शुभेच्छा !!”

अडावद परिसर शिक्षण मंडळ संचलित
सार्वजनिक विद्यालय, अडावद
ता. चोपडा, जि. जळगाव

॥ श्री ॥

* School Index - 15/06/001
* S.S.C. Center No.3310
* Pay Unit Jal-CPd-21
* Udise Code - 27030600106

शाळा मान्यता क्र. शा. नि. क्र. एस. एस. एन.
१०८२-२१९१६-(६२६२) एन्
८ जून १९८२ व एस. एस. एन्.-१०८२-६२०३
एन्-मा. सि. १, दि. ४ जून १९८२

जावक क्र.: दिनांक : ०५/०२/२०२२

आदरणीय शरदजी शिर्डी,
सस्नेह नमस्कार !,
आपला 'मंत्र समुपदेशनाचा' या डिजिटल अंकातील
संपादकीय वाचले. प्रकाशनेकडे जाणारी मागील सामाजिक
जाणीव असणारी लेखणी वाटली. अजून पूर्ण अंक वाचण्याचा
राहिलेला आहे, तो मी नक्की वाचणारचं. माझ्या विद्यार्थ्यांना
दोही अंक जोडून सुद्धा केले.
चाकोरीबंद मास्तरांच्या पलीकडे जाऊन सामाजिक
बांधीलकी देऊन समाज हितासाठी वेस वसे मोलाचे कार्य
भाषण करीत आसात. आपल्या या कार्यात उत्तरोत्तर
बहर यावा. माई शारदेचा वरदहस्त सदैव आपल्यापर
असावा, पुढील वाटचालीसाठी सनेकोत्तम शुभेच्छा !

पूर्ण नाव:- श्री. अशोक निराम कदम
शाळा:- सार्वजनिक विद्यालय, अडावद
ता. चोपडा जि. जळगाव.

आपला
Head Master
Sarvajnik Vidyalay, Adawad.
Tal. Chopda Dist. Jalgaon

प्रो. डॉ.राहुल हॉडि,
संगमनेर.

शिक्षणक्षेत्रात समर्पण भावाने सेवा करणाऱ्या आपल्यासारख्या शिक्षकांनी एकत्र येऊन आजच्या विद्यार्थ्यांशी त्यांना ज्ञात व परिचित असलेल्या डिजिटल व्यासपीठावरून संवाद साधत त्यांच्या ध्येयनिश्चितीचा मार्ग स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न म्हणजे 'मंत्र समुपदेशनाचा' हा अंक. त्याचे हे वेगळेपण प्रथम दर्शनी व प्रथम वाचनात मला जाणवले. निस्वार्थ आणि निःशुल्क समुपदेशन असला अव्यवहारीपणा आजच्या कठोर व्यवहारी जगात कोणताही हाडाचा शिक्षकच करू शकतो. हे 'मंत्र समुपदेशनाचा' अव्यवहारी शहाणपण मनात घर करून गेले. दहावीपर्यंतच्या ओल्या मातीच्या गोळ्यांना आकार देण्यासाठी व्रतस्थपणे राबणाऱ्या हातांनी लेखणी चालवण्यास सुरुवात केल्यावर त्यातून शब्दरूपात साकारणाऱ्या अनुभूतीचे मोल करण्याचे सामर्थ्य व क्षमता कुणातच नसते. मला प्राप्त झालेल्या दोन्ही अंकातील लेखांमधून सर्व समर्पित व सेवाव्रती शिक्षकांचा अमृतानुभव घेण्याची संधी मिळाली. समुपदेशनाच्या या कार्याला आपण आपल्या लेखांमधून चपखल व नेमक्या संतवचनांचा दाखला देऊन, आपल्या समाजाचे सर्वात मौल्यवान सांस्कृतिक संचित असलेल्या संत साहित्याच्या कोंढणात बसवण्याचा यशस्वी प्रयत्न करत आहात. आज केवळ कोरोनामुळेच नव्हे तर एकूणच माणसाच्या बदललेल्या जीवन दृष्टिकोनामुळे आणि मूल्य व्यवस्थेमुळे मानवी समाज भौतिकवाद-चंगळवाद यांच्या दलदलीत फसलेला दिसतो. हे वास्तव नाकारता येत नाही. त्यामुळे जगण्याच्या या जीवघेण्या स्पर्धेला सर्व पालकच प्रथमतः बळी पडत आहेत. असं मला वाटतं. त्यामुळे आपल्या पाल्याची अती काळजी म्हणा वा त्यांच्याकडून असलेल्या अतिरेकी अपेक्षा म्हणा. यासाठी स्वतःच्या पाल्यांचाच बळी घेण्याची अपरिहार्यता वा अनिवार्यता जणू काही युगधर्म होऊन बसला आहे. अशा परिस्थितीत आपण सर्व गुरुजन 'मंत्र समुपदेशनाचा' या ई-नियतकालिकामधून विद्यार्थ्यांसोबत पालकांचेही समुपदेशन करणार आहात. हे खूप महत्त्वपूर्ण व कालसुसंगत वाटते. कारण ती खरोखरच काळाची गरज आहे. आपणा सर्वांच्या या नवा विद्यार्थी आणि त्यासोबत नवा पालक घडवण्याच्या अभिनव उपक्रमाला मी मनःपूर्वक सुयश चिंतितो ! तसेच आपला हा प्रयत्न अधिकाधिक पालक- विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचवण्यासाठी मी यथाशक्ति खारीचा का होईना वाटा उचलेल याबद्दल आपणास आश्चर्य करतो.